

Van: " " Document 60
Verzonden: vrijdag 26 april 2024 10:04
Aan: " " <"@odmh.nl>; " " <"@zuidplas.nl>
Onderwerp: FW: Nazorg masterclass energietransitie, armoede & gedrag - Platform31
Bijlage(n): Financieringsproducten Nationaal Warmtefonds - masterclass EAG 231130.pdf, Gezocht sociaal-sensitieve financieel arrangeurs - masterclass EAG 231130.pdf, Psychologie van Armoede - masterclass EAG 231130.pdf, Voorbeeld_AVG toestemmingsverklaring_Woningeigenaar_Verduurzamen Gespikkeld Bezit_2023.pdf

Met vriendelijke groeten,

" "
" "

T 0180 – " | 06 "
E " "
Gemeentehuis Raadhuisplein 1, 2914 KM Nieuwerkerk aan den IJssel
Postadres Postbus 100, 2910 AC Nieuwerkerk aan den IJssel

Van: " " <"@platform31.nl>
Verzonden: vrijdag 1 december 2023 14:11
CC: " " <"@platform31.nl>; " " <mail" " "
" " Nationaal Warmtefonds <"@warmtefonds.nl>; " " <"@sterkuitarmoede.nl>;
" " @maastrichtuniversity.nl
Onderwerp: Nazorg masterclass energietransitie, armoede & gedrag - Platform31

U ontvangt niet vaak e-mail van " " @platform31.nl. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Beste allen,

Hartelijk dank voor jullie deelname aan de masterclass Energietransitie, armoede & gedrag in Gouda! We hopen dat jullie het programma als waardevol hebben ervaren.

Slides en andere documenten en links

Bijgaand treffen jullie de slides:

- Gedragspsychologie – " "
- Gezocht: sociaal-sensitieve financieel arrangeurs – " "
- Financieringsproducten Nationaal Warmtefonds – " "

Tevens treffen jullie in de bijlage een voorbeeld van een AVG-toestemmingsverklaring zoals " " heeft ingezet bij woningeigenaren van gespikkeld bezit in Tilburg.

Naar aanleiding van vragen die in elke masterclass terugkwamen (*hoe bereik je de doelgroep? En hoe kom je achter de voordeur?*) hebben " " en ik drie goede voorbeelden in kaart gebracht. Lees [hier](#) over hoe de Energiehulp is opgezet in Dordrecht. Komende week verschijnen nog twee artikelen uit de reeks. Houd onze website in de gaten of abonneer je op de nieuwsbrief!

Ook heb ik kort het programma Verduurzaming van Kwetsbare Wijken benoemd dat Platform31 samen met Nyenrode Business Universiteit en het Verwey-Jonker Instituut runt genoemd. Binnen dit programma hebben we onder andere de volgende publicaties uitgebracht:

- [Betere wijken dankzij de energietransitie?](#) Analyse van (koppel)kansen en dilemma's in vijftien kwetsbare wijken (2019)
- [Opgaven verbinden in de wijk:](#) Aan de slag met koppelkansen voor leefbaarheid en duurzaamheid (2021)
- [Samen naar een duurzame en leefbare wijk:](#) Lessen van drie jaar experimenteren in kwetsbare wijken (2022)
- [Wijken verduurzamen in turbulente tijden:](#) Een verkenning in vijf steden (2023).

[Hier](#) kunnen jullie het rapport n.a.v. de halfjaarlijkse monitor energiearmoede van TNO downloaden. [Hier](#) kunnen jullie het AEF-rapport over uitvoeringskosten van het klimaatakkoord downloaden.

2024

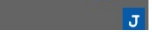
Deze afgelopen editie van de masterclass in Gouda is de laatste die we vanuit Platform31 organiseren. We blijven ons echter inzetten op het thema energiearmoede. Komend jaar zal dat (aannemelijk) in de vorm van een leerkring zijn. Daarnaast willen we cursussen 'sensitief omgaan met de doelgroep' (bestaande uit een onderdeel over gedragspsychologie, een gesprek met een ervaringsdeskundige en interactieve opdrachten) aanbieden voor energiecoaches. Heb je interesse en/of zou je willen meedenken over inhoud of vorm van deze onderdelen? Laat het weten!

Contactgegevens delen?

Tot slot: een deelnemer heeft gevraagd om contactgegevens van de onderling te delen. Ook Platform31 moet zich aan AVG-regels houden. Vandaar het verzoek: ga je ermee akkoord als je contactgegevens worden gedeeld met de groep? Geef dit dan aan als reactie op deze mail!

Hartelijke groet,
Ook namens J.

PLATFORM31

 J
 J

T +31 (0)70 J
M 06 J
E J [@platform31.nl](mailto:platform31@platform31.nl)

Werkdagen: ma t/m do en vr-ochtend

Postbus 30833, 2500 GV Den Haag
Koningin Julianaplein 10 - 7e etage
2595 AA Den Haag

Nationaal Warmtefonds

Platform 31- Gouda, 30 november 2023

**Veel mensen denken
dat verduurzamen van hun huis of gebouw
geen optie is voor ze...**

Ambitie fonds

Toegankelijk maken van energiebesparing in de **bestaande** woningbouw en schoolgebouwen.

Verstrekken **Energiebespaarlening** aan eigenaren/bewoners, scholen en VvE's tegen een lage rente zonder afsluitkosten.

Wat willen we bereiken

Te financieren maatregelen particulieren

- Aansluiten warmtenet van derden
- Asbestsanering i.c.m. dakisolatie
- Bodemisolatie
- CO₂-gestuurde ventilatie
- Dakisolatie
- Dynamisch waterzijdig inregelen
- Energiemonitor gekoppeld aan slimme meter
- Gevelisolatie
- Hoogrendementsglas (eventueel incl. kozijn)
- Inductiekookplaat
- Isolerende buitendeuren
- Lage temperatuurafgiftesysteem
- Maatwerkadvies
- Spouwmuurisolatie
- Vloerisolatie
- Warmte-terugwinsysteem
- Warmtepomp (of hybride warmtepomp)
- Warmtepompboiler
- Zeer Energiezuinig Pakket
- Zeer Energiezuinig Pakket + / Nul op de Meter
- Zolder- of vlieringvloerisolatie
- Zonneboiler
- Zonnepanelen (en/of. thuisbatterij)

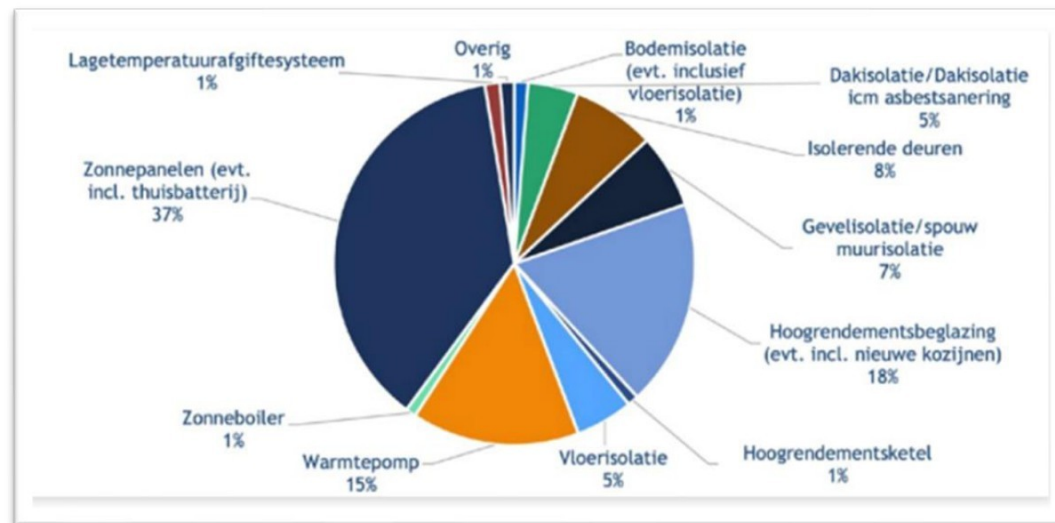

Top 10 gefinancierde maatregelen

Cijfers t/m 31-12-2022

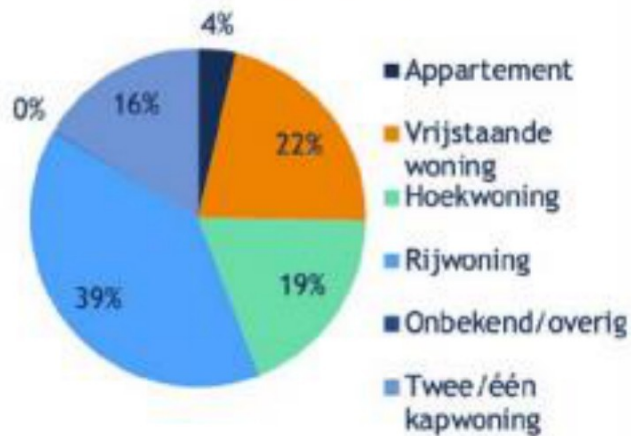
In 2022 werden in totaal 19.211 maatregelen gefinancierd:

Informatie over leningnemer

DEMOGRAFISCHE FACTOREN AANVRAGEN

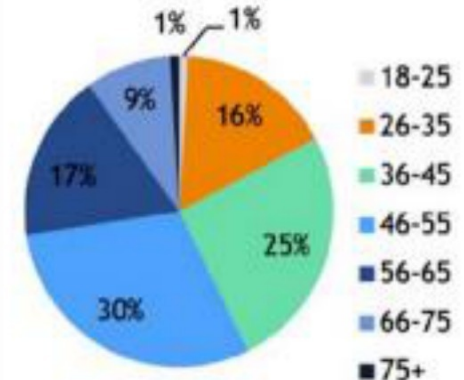
Type woning

Toetsinkomen (EUR)

Leeftijd

De Energiebespaarlening

Annuititeitenlening:

- Per woning minimale lening € 1.000, maximaal € 27.000
 - Zeer Energiezuinig Pakket € 54.000 / Nul op de Meter € 71.000
- Lening met aantrekkelijke rente, rente gedurende de looptijd vast.
- Gezamenlijk verzamelinkomen tot € 60.000: rente gehele looptijd 0%
- Looptijd van de lening afhankelijk van bedrag
- Vergoedingsvrij vervroegd aflossen mogelijk.
- Betaalde rente mogelijk aftrekbaar in box 1
- Factureren vanuit bouwdepot

Let op! Geld lenen kost geld

**Wat doet jouw organisatie
aan het stimuleren van
grotere duurzame stappen?**

Energiehulp vanuit vertrouwde kring

Bron:

Energiebespaarlening met combinatielening

Lening voor eigenaar-bewoners zonder leenruimte:

- Per woning minimale lening € 1.000, maximaal € 10.000
- Rente op lening is 0%
- Eerste 5 jaar geen aflossing door klant, gaat t.l.v. combinatielening
- Na 5 jaar hertoets op leenruimte
 - Wel leenruimte: zelf aflossen
 - Geen leenruimte: bijschrijving op combinatielening voor resterende looptijd
- Looptijd van de lening 20 jaar
- Geen verkoop woning tijdens looptijd, geen leenruimte: kwijtschelding lening

Let op! Geld lenen kost geld

Voorbeeld Energiespaarlending met combinatielening

Janneke en John willen hun dak isoleren. De kosten hiervoor zijn € 10.000.

Ze doen een aanvraag voor de Energiespaarlending.

Ze hebben **niet genoeg leenruimte** om voor de standaard Energiespaarlending in aanmerking te komen.

Wel komen ze in aanmerking voor een Energiespaarlending met combinatielening

Rente: Janneke en John betalen geen rente over het geleende bedrag.

Aflossing: Ook betalen zij **de eerste 5 jaar geen aflossing**. De aflossing gaat via een tweede leningdeel: de combinatielening.

Let op! Geld lenen kost geld

Voorbeeld Energiespaarlening met combinatielening

Aflossing: Op de Energiespaarlening wordt 20 jaar elke maand € 41,67 afgelost, de eerste 5 jaar uit de combinatielening.

Na 5 jaar is de Energiespaarlening gedaald tot € 7.500.
Het uitstaande bedrag van de combinatielening is € 2.500.

Na hertoets wel financiële leenruimte:

Janneke en John gaan 15 jaar zelf de aflossing van € 41,67 per maand betalen. Terugbetaling van de € 2.500 op de combinatielening vindt alleen plaats als de woning (met genoeg overwaarde) wordt verkocht binnen de looptijd van de lening.

Let op! Geld lenen kost geld

Voorbeeld Energiespaarlening met combinatielening

Na hertoets geen leenruimte:

Aflossing: voor resterende looptijd betaald uit de combinatielening.

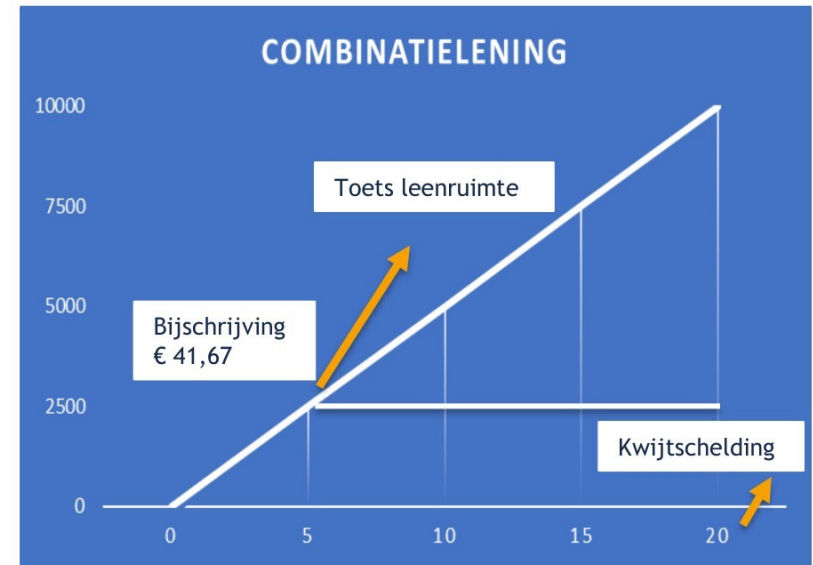
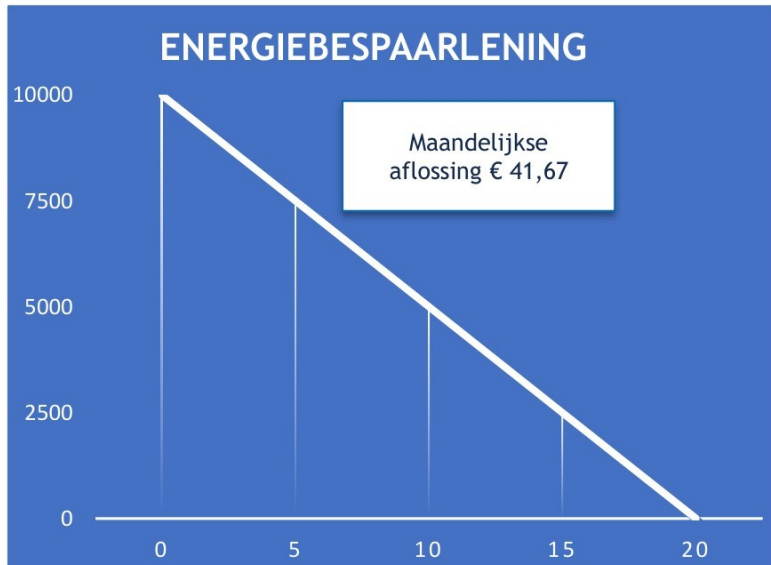
Rente: blijft 0%.

Maandlast Janneke en John: geen

Terugbetaling: de volledige lening van € 10.000 alleen terugbetalen als de woning (met genoeg overwaarde) wordt verkocht binnen de looptijd van de lening.

Let op! Geld lenen kost geld

Energiebespaarlening met combinatielening

Let op! Geld lenen kost geld

Slimme Investeerders vertellen

[Particulieren](#) ▾[VvE's](#) ▾[Veelgestelde vragen](#)[Over ons](#)[Klantenservice](#)[Mijn Warmtefonds](#)

13 maart 2023

Renteloze lening uitkomst voor Gerrie en Steef uit Olst

Gerrie (71) en Steef (73) uit Olst wilden al langer hun twee-onder-een-kapwoning in Olst verduurzamen. De stijgende energiekosten en hun eigen zoon gaven het laatste zetje om echt de volgende stap te zetten. Bij de bank konden ze helaas niet voldoende geld lenen. Gelukkig zochten ze verder en konden ze tegen 0% rente een ruime lening afsluiten bij het Nationaal Warmtefonds. Komende zomer liggen er zonnepanelen op het dak en krijgen ze vloerverwarming en een warmtepomp.

Energiebespaarlening 0%

De zoon van Gerrie en Steef, die zelf installateur is, gaf zijn ouders het laatste duwtje in de goede richting. 'Pap, mam, verduurzamen betaalt zich op dit moment echt uit'. Hij hielp ook bij het bepalen van de juiste energiebesparende maatregelen voor het huis. Omdat ze vooral het gasverbruik wilden verlagen, kozen ze voor een warmtepomp in combinatie met vloerverwarming en zonnepanelen. Steef maakte direct een afspraak bij een hypotheekverstrekker. 'Omdat we bijna 75 zijn was het moeilijk om voor de verduurzaming te lenen bij een bank. We konden helaas maar euro lenen, terwijl we meer nodig

Financieren

Investing

Eigenaar-bewoners
met leenruimte

Energiebespaarlening:

- Landelijk beschikbaar
- Geen leeftijdsgrens
- 0% rente bij verzamelinkomen tot € 60.000
- Niet voor doe-het-zelf

Eigenaar-bewoners
zonder leenruimte

Energiebespaarlening met combinatielening tot € 10.000

- Landelijk beschikbaar
- Eigenaar-bewoners zonder leenruimte kunnen toch meedoen
- Goede combinatie met NIP

Wijkaanpak:

- Energiebespaarhypotheek tot € 25.000
- Andere voorwaarden

VvE's

VvE Energiebespaarlening

- VvE's < 8 app verkort proces
- VvE's > 8 app eenvoudig, regulier of complex

Vereniging van Eigenaars

Titel 9 boek 5 BW

Splitsingsakte

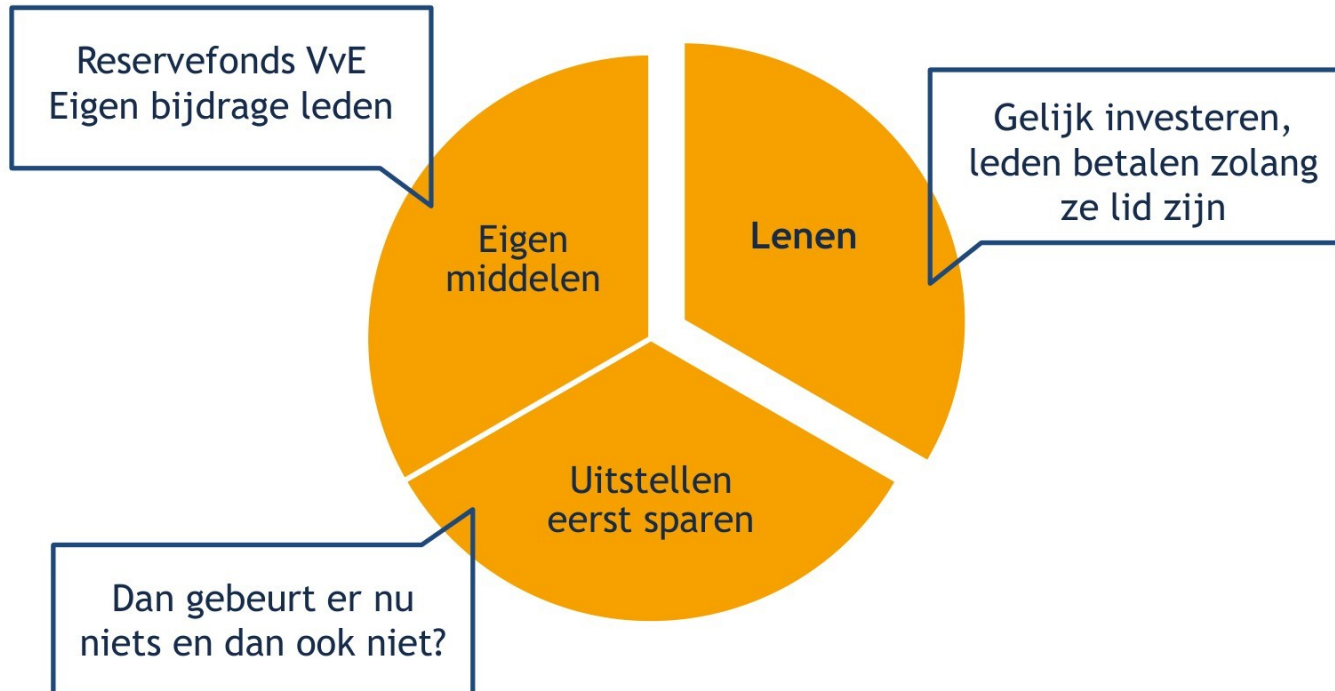
- Modelreglement 1973 (Witte boekje)
- Modelreglement 1983 (Blauwe boekje)
- Modelreglement 1992 (Gele boekje)
- Modelreglement 2006
- Modelreglement 2017
- Modelreglement 2021

Wat is privé en wat is de verantwoordelijkheid van de VvE?

Er is ook een particuliere Energiebespaarlening beschikbaar!

VvE Verduurzamen

Afhankelijk van financiële positie van de VvE en eigenaars:

De VvE Energiebespaarlening

Een annuïteitenlening voor de VvE met minimaal 2 wooneenheden.

Voor VvE's die interesse hebben in:

- Isoleren
- Verwarmen
- Verlichting
- Opwekken
- Ventileren
- Laadpalen

Eerdere ervaringen lezen

Welke slimme VvE's zijn je al voorgegaan in verduurzaming?

Ervaringsverhalen VvE's

De voorwaarden bekijken

Wat is belangrijk om te weten voordat je VvE een aanvraag doet?

Naar voorwaarden VvE's

Een lening aanvragen

Snel beginnen met verduurzamen via de Energiebespaarlening?

Doe de VvE Quickscan

Ervaringen van VvE's

Grote verduurzamingsslag VvE Prins Willem- Alexanderpark

Na een kosten-batenanalyse bleek dat er flink potentieel zat in verduurzamen. VvE-bestuurder Richard van Driel vertelt over het

Kleine VvE zet grote stap in verduurzaming

Maar hoe heeft de VvE dit aangepakt? VvE-bestuurder Steven Plokker vertelt.

Handige links

- www.warmtefonds.nl
- www.warmtefonds.nl/het-kiezen-van-een-geschikte-aannemer
- www.warmtefonds.nl/het-aanvraagproces-stap-voor-stap
- www.warmtefonds.nl/particulieren/ervaringsverhalen
- www.warmtefonds.nl/vve/quickscan

- www.milieucentraal.nl
- www.verbeterjehuis.nl/energiesubsidiewijzer/
- www.maatwerkadviesvoorwoningen.nl
- www.centraalregistertechniek.nl

- www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/isde
- www.rvo.nl/subsidies-financiering/svve
- www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sah
- www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/sce

Aantrekkelijke rente

In bepaalde provincies en gemeenten wordt de rente verlaagd door die provincie of gemeente.

Kijk eens op:

www.warmtefonds.nl/drenthe

: particulier en VvE's

www.warmtefonds.nl/fryslan

: particulier en VvE's

www.warmtefonds.nl/zeeland

: particulier en VvE's

www.warmtefonds.nl/denhaag

: particulier en VvE's

www.warmtefonds.nl/leidschendam-voorburg

: particulier

Uitnodiging

Let op! Geld lenen kost geld

Particulieren ▾

VE's ▾

Veelgestelde vragen

Over ons

Klantenservice

Mijn Warmtefonds

Wij zijn het Nationaal Warmtefonds

Groen licht voor jouw verduurzaming

Kun je financiële ondersteuning gebruiken bij jouw verduurzaming? Zet samen met ons de eerste stap. Wij als financier en jij als slimme investeerder. Zo kun je snel beginnen met besparen, vergoot je direct jouw wooncomfort en draag je positief bij aan de energietransitie.

Hoeveel kun jij lenen voor verduurzaming?

Jouw gewenste leenbedrag

Min € 2.500 -
max € 25.000

[Doe de leencheck](#)

[Meer dan € 25.000 lenen?](#)

[Vraag direct een lening aan](#)

Hoe nu verder?

Een aantal suggesties:

- Deel deze informatie binnen de gemeente, ook met het sociale team
- Verwijs inwoners door naar het Warmtefonds: via de gemeente website, maar ook door de informatie te delen met het energieloket, de energie coöperatie, de energie- en buurtcoaches etc..
- Is er een lokaal duurzaamheidsnetwerk? Informeer ze.
- Schenk in de lokale media aandacht aan de financieringsopties. De duurzame maatregelen moeten betaald kunnen worden door de woningeigenaar

Kortom: zet ook het financiële stoplicht op groen.

Nationaal Warmtefonds

Wilt u meer weten over de mogelijkheden?

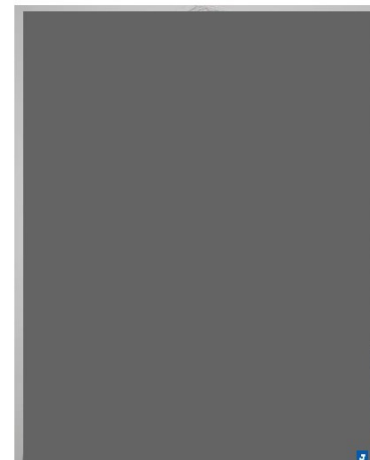
Neem contact op met

[Redacted]

[Redacted]@warmtefonds.nl

06 - [Redacted]

www.warmtefonds.nl

Gezocht (met spoed) sociaal-sensitieve financieel arrangeurs!

Masterclass Energietransitie & Energiearmoede

— Ex-kwartiermaker Energiearmoede Hart
van Brabant & Regisseur Verduurzamen Gespikkeld Bezit
Gemeente Tilburg & Breda

Gouda, donderdag 30 november 2023

PLATFORM31

kennis van stad en regio

Opzet masterclass

1. Inleiding energiearmoede & financiering energiebesparing kwetsbare doelgroepen

2. Opschaling door samenwerking via praktijkvoorbeeld Hart van Brabant

3. Doorkijk actuele landelijke ontwikkelingen t/m 2030

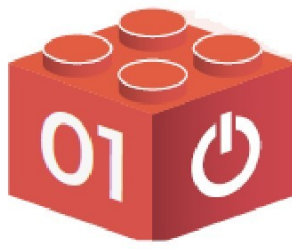

Betekenisvol citaat (2019)

We staan aan de vooravond van een grote verbouwing. (...) Dit kunnen we uitvoeren, als we het gestructureerd aanpakken en alle randvoorwaarden verbeteren. (...)

Maar vooral als we ons realiseren dat de grootste uitdaging van deze verbouwing geen technische, financiële of bestuurlijke opgave is, maar een sociale opgave. Dit gaat over mensen.

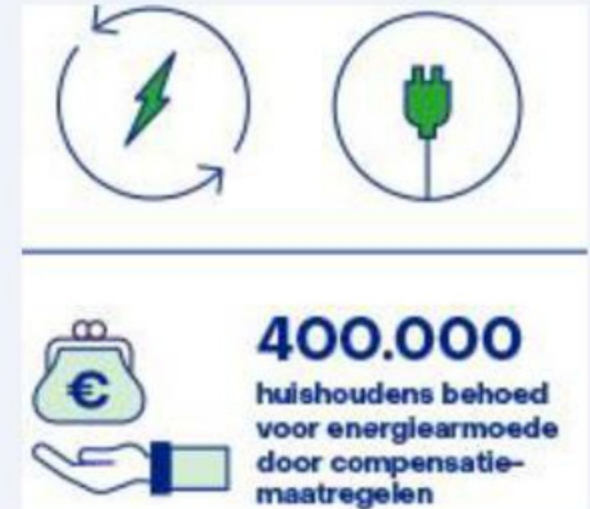
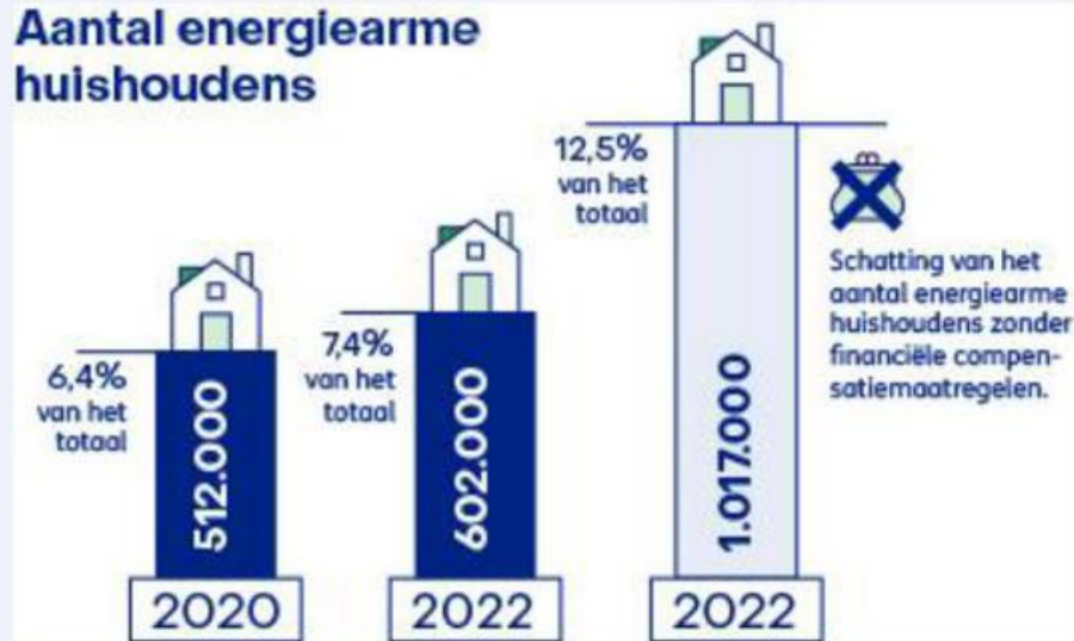

Energiearmoede in Nederland (1)

Hoeveel huishoudens zijn energiearm? (I)

Aantal energiearme huishoudens

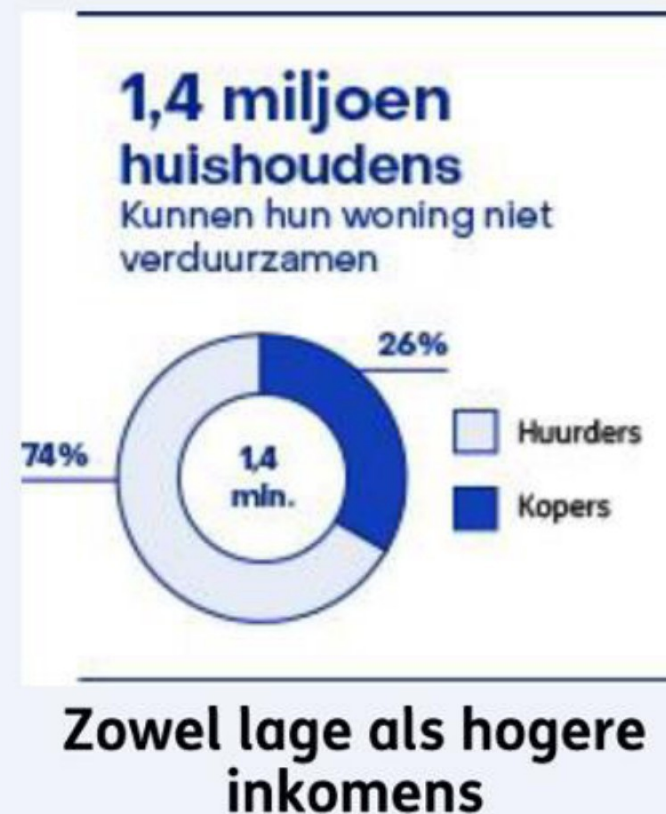
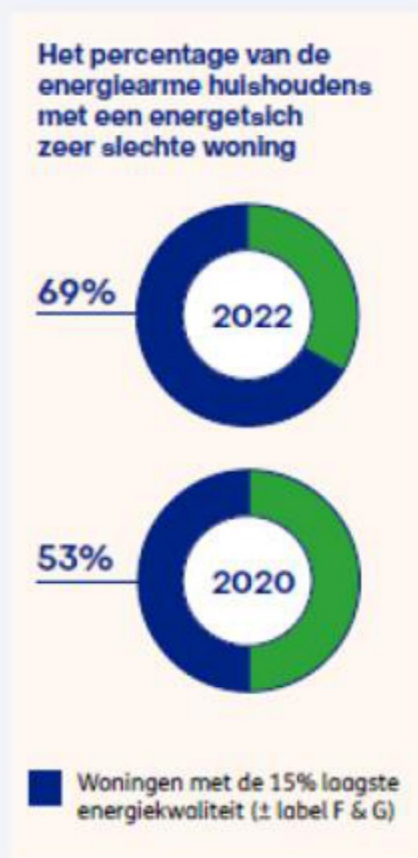

 Centraal Bureau voor de Statistiek

Energiearmoede verbreedt zich, maar compensatie remt groei energiearmoede sterk

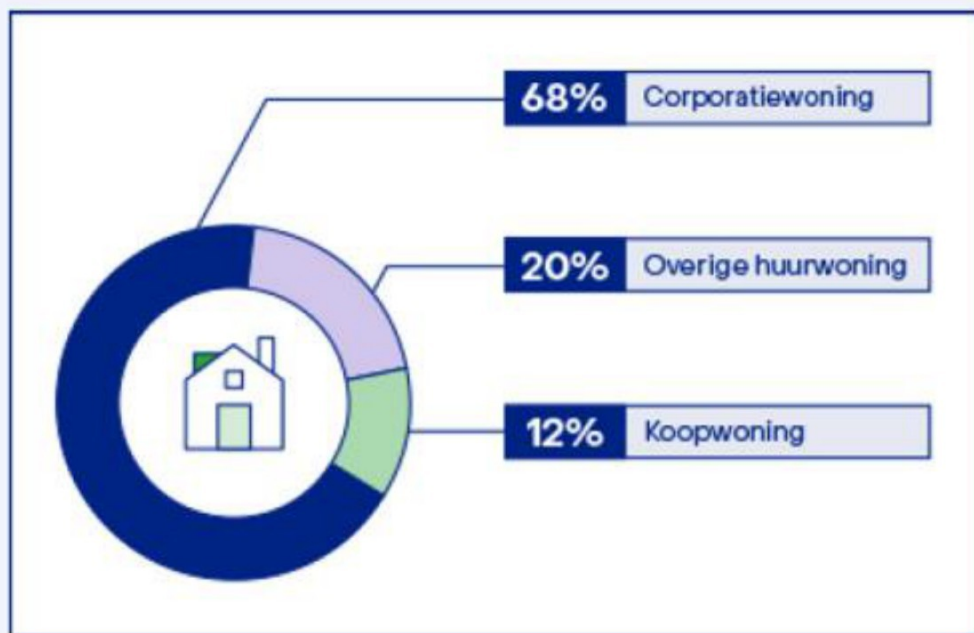
Energiearmoede in Nederland (2)

Hoeveel huishoudens zijn energiearm? (II)

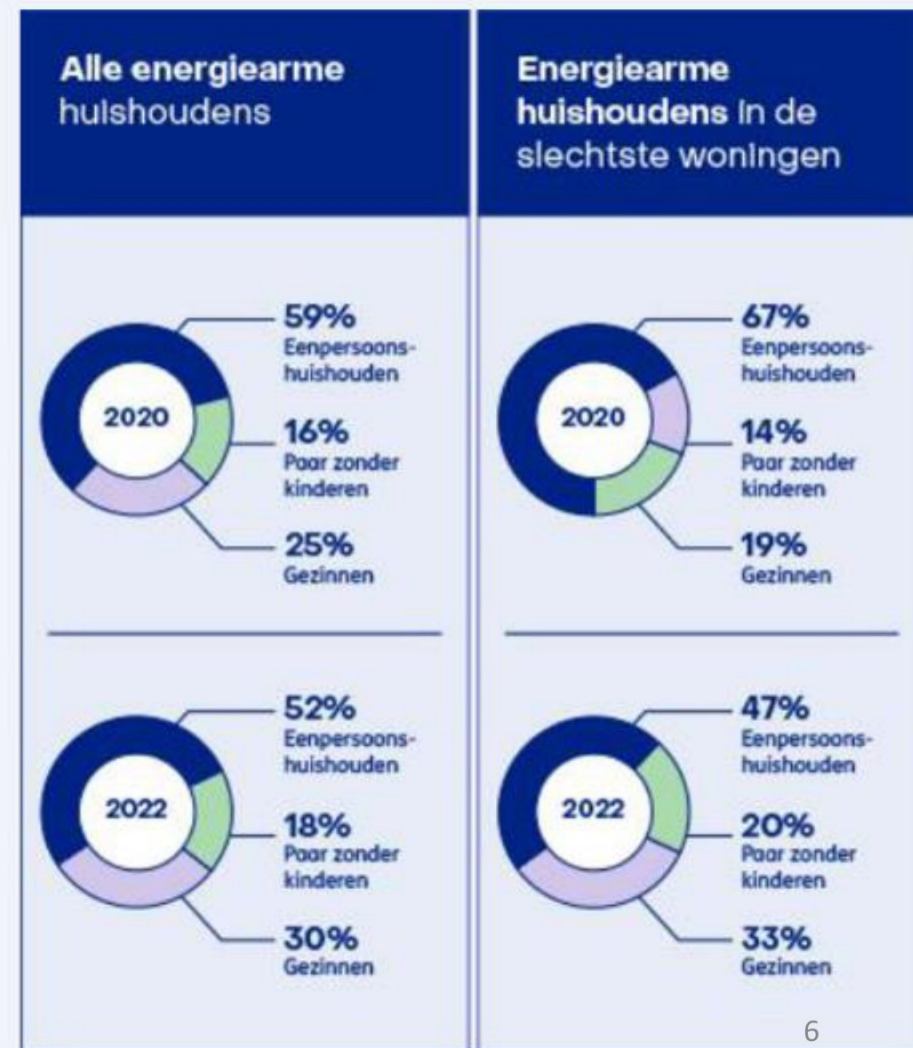

Energiearmoede in Nederland (3)

Wie zijn energiearm?

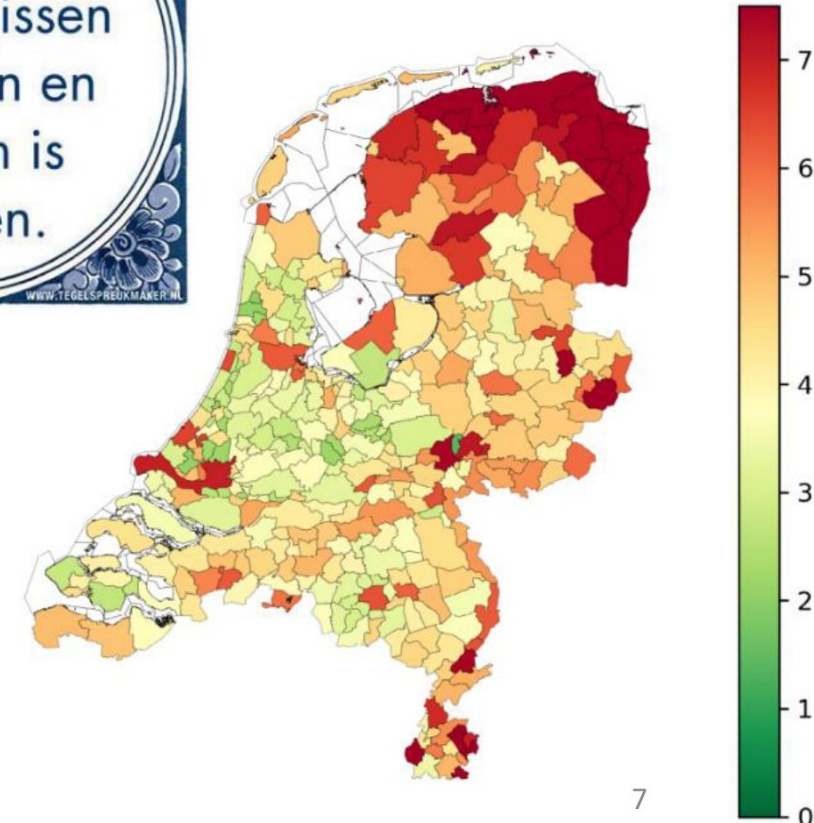
Steeds meer gezinnen →

Energiearmoede in Nederland (4)

- Bekijk de dynamische kaart:
<https://www.tno.nl/nl/duurzaam/systeemtransitie/sociale-innovatie/energiearmoede-voorkomen/>
- Voor meer cijfers en feiten:
<https://energy.nl/feiten-en-cijfers-energiearmoede/>
- Landelijk onderzoeksprogramma:
<https://energy.nl/landelijk-onderzoeksprogramma-energiearmoede/>
- Voor meer CBS-detailinformatie: [Monitor Energiearmoede 2020](#);

Let op: cijfermatige onderbouwing o.b.v. beschikbare data uit 2019/2020

Inhoudelijke aanpak energielasten

1. **Energieprijzen verlagen** → geopolitiek
2. **Inkomensondersteuning** → tijdelijk
3. **Aanpakken woningen** → structureel

Deze hebben we zelf in de hand, daar kunnen we ons per direct op organiseren en het is effectief als we dat gezamenlijk doen!

Met oog op versnelling Energietransitie (1)

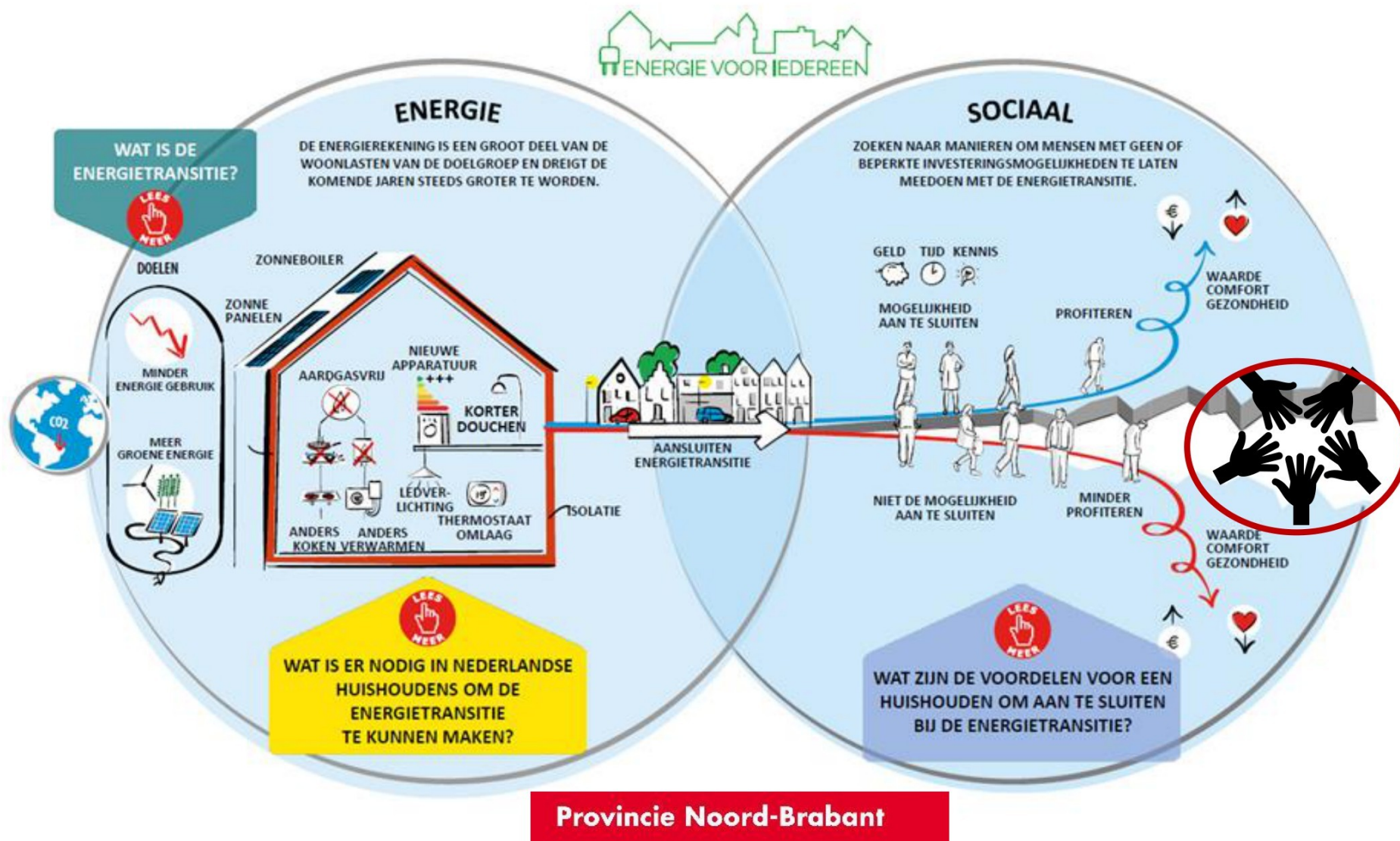
TNO innovation for life	 Techniek	 Geld	 Acceptatie gedrag	 Arbeidsmarkt
 Electriciteit				
 Gebouwde omgeving				
 Industrie				
 Mobiliteit				
 Luchtvaart Scheepvaart				
 Consumptie				

IPCC Climate Change 2022:

- Kans dat opwarming aarde binnen 1,5 graden blijft is zo goed als verkeken. Zelfs de twee graden lijkt onhaalbaar
 - Stijging van drie graden is nog mogelijk, maar alleen bij stevige collectieve actie!

Met oog op inclusieve energietransitie (2)

Kwetsbare doelgroepen

1. **Sociale huur (+68%)** < € [redacted] - bruto jaarinkomen (2023)
2. **Particuliere huur (+20%)** > € [redacted] - bruto jaarinkomen eis
3. **Sociale koop (+12%)** < € [redacted] - bruto jaarinkomen (NWF)

Sociale huur: komt goed... (voor 2028)

- In ruil voor afschaffing Verhuurdersheffing t/m 2030 [REDACTED] beschikbaar voor verduurzaming en verbetering
- 675.000 sociale huurwoningen toekomstklaar isoleren (cf Standaard) en 450.000 woning aardgasvrij
- Daarnaast 250.000 sociale huurwoningen met EFG-labels al verduurzaamd per 2028
- Vanaf 2026 bij vervanging CV-ketel plaatsing Hybride Warmtepomp
- Vanaf 2026 geen slecht onderhoud meer (categorie 5/6)
- Geen huurverhoging bij isolatiemaatregelen

vereniging van
woningcorporaties

aedes

**Inkomensgrenzen
en huurprijzen**
Sociale huurwoningen 2022

Type huishouden	Huishoudinkomen per jaar	Passende huurprijs
EÉN persoon 	t/m € 24.075	t/m € 633,25
	€ 24.076 t/m € 40.765	€ 442,46 t/m € 763,47
	€ 40.766 t/m € 45.014	€ 633,25 t/m € 763,47
TWEE personen 	t/m € 32.675	t/m € 633,25
	€ 32.676 t/m € 40.765	€ 442,46 t/m € 763,47
	€ 40.766 t/m € 45.014	€ 633,25 t/m € 763,47
MEER personen 	t/m € 32.675	t/m € 678,66
	€ 32.676 t/m € 45.014	€ 442,46 t/m € 763,47
	€ 45.015 t/m € 53.000	€ 678,67 t/m € 763,47

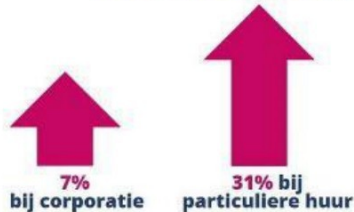
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Samen thuis in de buurt!

Private verhuur: nog onderbelicht

stijging
kale huur

DE WORTEL

DE PREEK

DE STOK

Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH)

Gepubliceerd op: 15 oktober 2021 Laatst gecontroleerd op: 5 september 2022

De Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) biedt particuliere verhuurders of institutionele beleggers de gelegenheid om subsidie aan te vragen voor het verduurzamen van hun gereguleerde huurwoningen. De SVOH opent op 1 april 2022 om 09:00 uur en loopt door tot en met 31 december 2025 17:00 uur.

NOS Nieuws • Woensdag 1 juni, 15:52

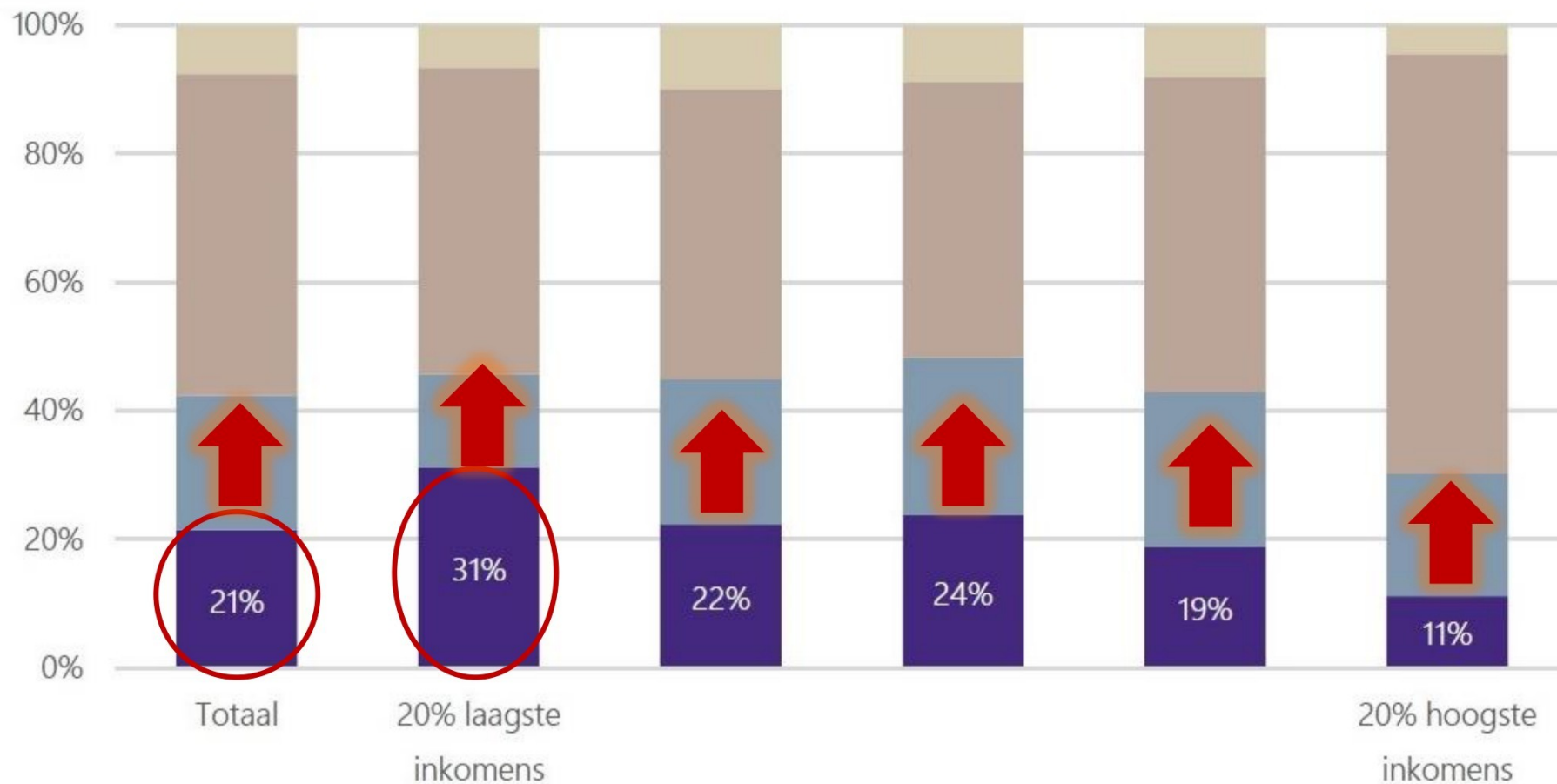
De Jonge: vanaf 2030 geen woningen meer verhuren met slecht energielabel

Woningcorporaties en particuliere verhuurders mogen vanaf 2030 geen woningen meer verhuren met een energielabel E, F, of G. Dat staat in nieuwe [verduurzamingsplannen](#) van minister Hugo de Jonge, die vandaag zijn gepresenteerd. 580.000 huurwoningen hebben nog zo'n slecht energielabel.

Eerder werd al met woningcorporaties afgesproken dat zij vanaf 2028 deze slecht geïsoleerde woningen zouden uitsfaseren. Nieuw is dat het ook wettelijk verplicht wordt en dat het ook gaat gelden voor particuliere verhuurders.

Sociale koop: onvoldoende geld (2020)

Kan niet lenen
Voldoende spaargeld

Kan lenen
Onbekend

DeNederlandscheBank

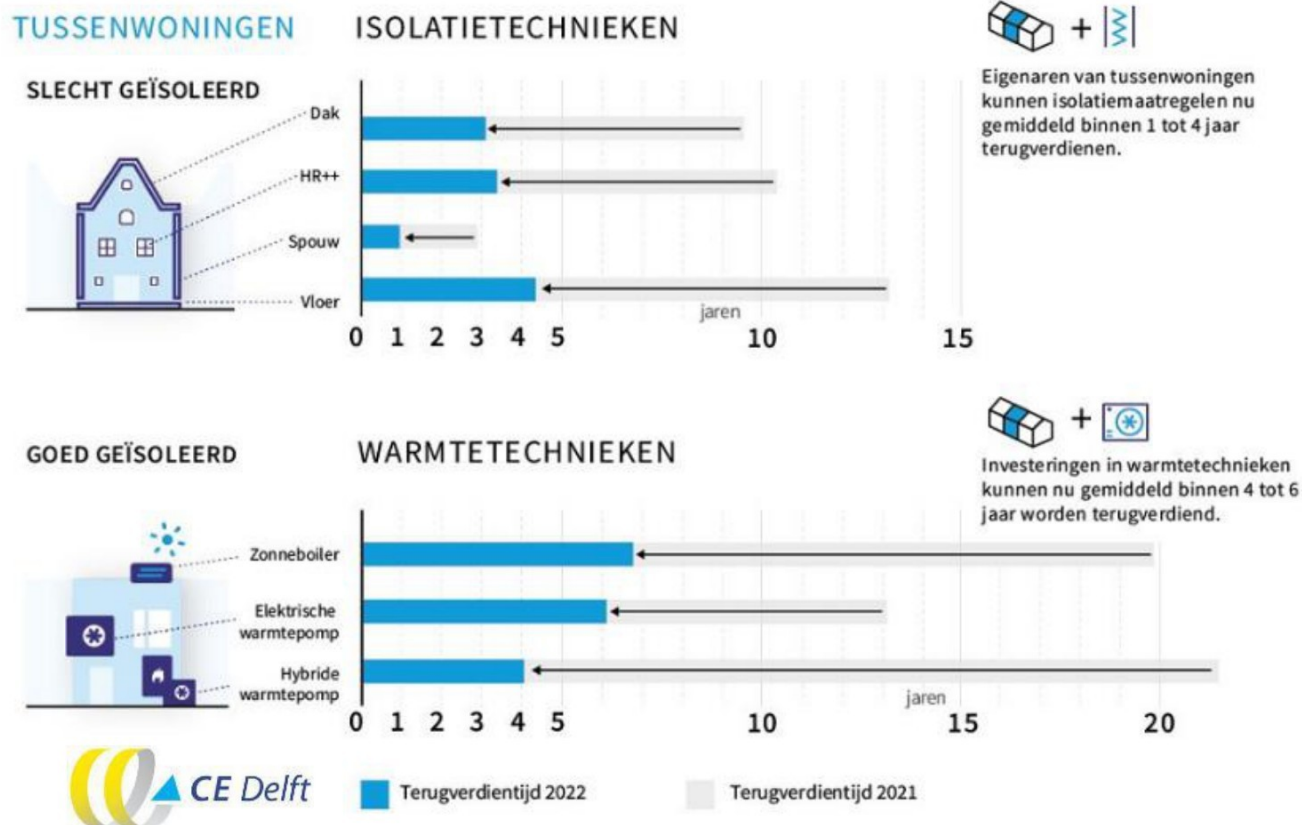

Nationaal
Warmtefonds

Terugverdiëntijd (2022)

= direct rendement!

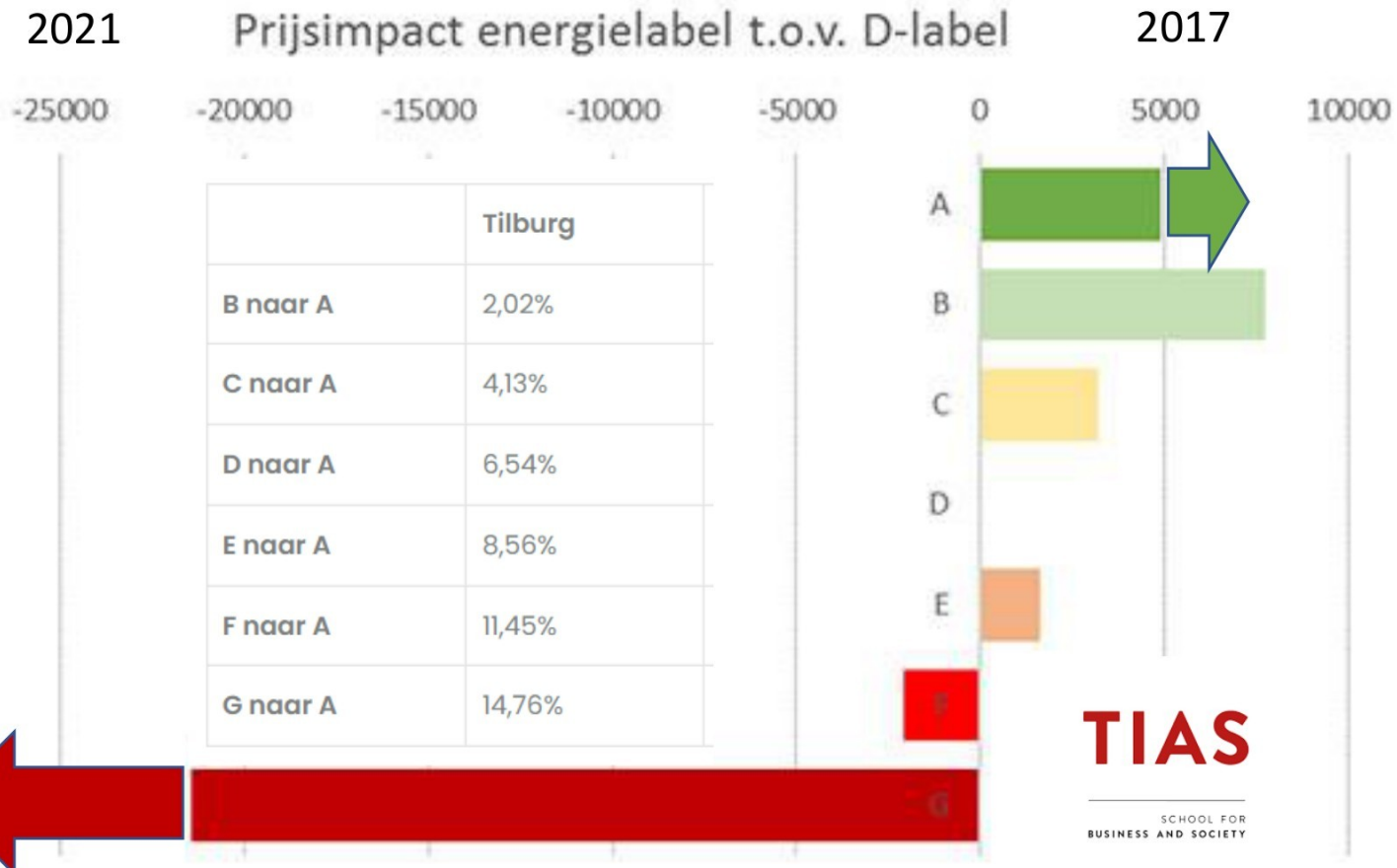

Prijsimpact (2021)

"Duurzaamheid weegt steeds meer op de woningprijs waardoor woningen met een hoge score niet enkel duurder, maar ook sneller verkocht kunnen worden."

= indirect rendement!!!

Financieel maatwerk noodzakelijk

Subsidiemogelijkheden

- [Investeringssubsidie Duurzame Energie en Energie](#) (ISDE);
- [Volkshuisvestingsfonds Wisselaar Gemeente Breda](#) (VHF);

Leenmogelijkheden

- [Extra hypotheekruimte voor Energiebesparing](#) (navragen bij eigen hypotheekverstrekker!);
- [Energiebespaarlening Nationaal Warmte Fonds](#) (NWF 1) voor eigenaren met voldoende leencapaciteit;
- [Toekomstbestendig wonenregeling Gemeente Breda](#) (TbWr) voor eigenaren met onvoldoende leencapaciteit (1);
- [SVn Maatwerklening Gemeente Breda](#) (SVn MwL) voor eigenaren met onvoldoende leencapaciteit (2);
- [Energiebespaarhypotheek Nationaal Warmte Fonds](#) (NWF 2) voor eigenaren met onvoldoende leencapaciteit (3);

Vragen?

Regionale samenwerkingsaanpak Energiebesparing bij kwetsbare doelgroepen

Samen op weg naar een structurele aanpak?

Kwartiermakersopdracht

Provincie Noord-Brabant

Inventariseer en werk regionale ondersteuning energiearmoede en energiebesparing kwetsbare doelgroepen uit, met als tweeledige opdracht:

Spoor 1

- **Korte termijn 2022-2023**

Tegengaan van energiearmoede & een effectieve besteding SPUK gelden. Door actieve kennisdeling en ontwikkeling proposities.

Spoor 2

- **Middellange termijn 2024-2028**

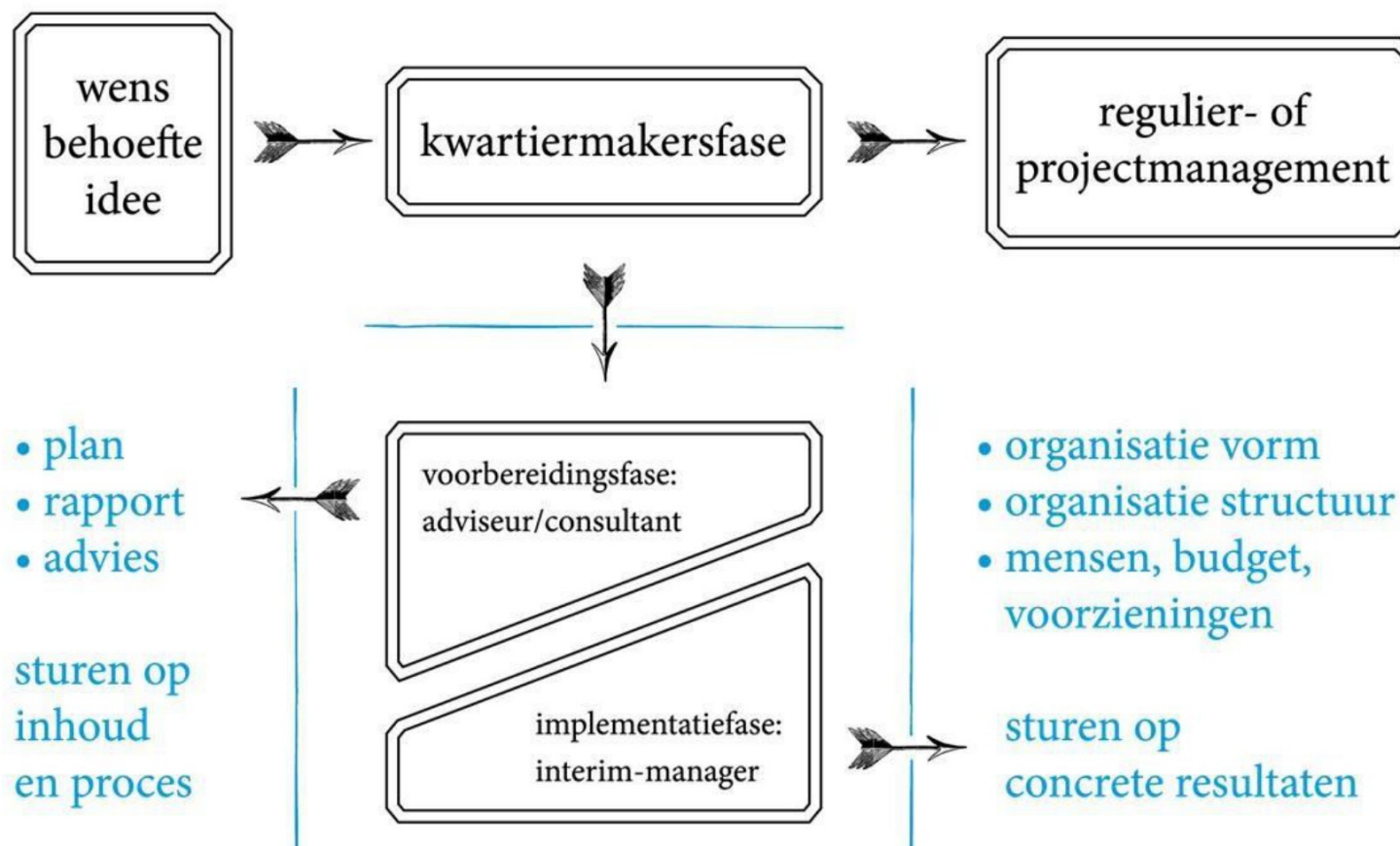
Bouwen aan het netwerk en komen tot gedeeld inzicht ten behoeve van een structurele aanpak energiebesparing (voor kwetsbare doelgroepen).

Kwartiermakerschap

„Een kwartiermakersopdracht betekent samenwerking bij tegengestelde belangen en met een onmogelijke opdracht”

KWARTIERMAKERSGILDE

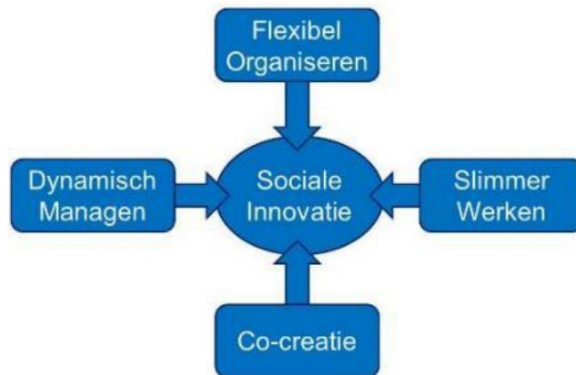

Plan van aanpak
2022-2023

Bouwstenennotitie
2024-2028

Analyse samenwerking

- Doen én leren op inhoud (wat-vraag)
- Doen én leren op proces (hoe-vraag)
- Monitoren op resultaat (versnelling- én opschalingsvraag)

Met input ketenpartners

1. 6 Woningcorporaties (en huurdersverenigingen)
2. 14 Energiecoöperaties (en hun koepelorganisatie)
3. Sociaal-maatschappelijke organisatie als

Gemeenten onderling

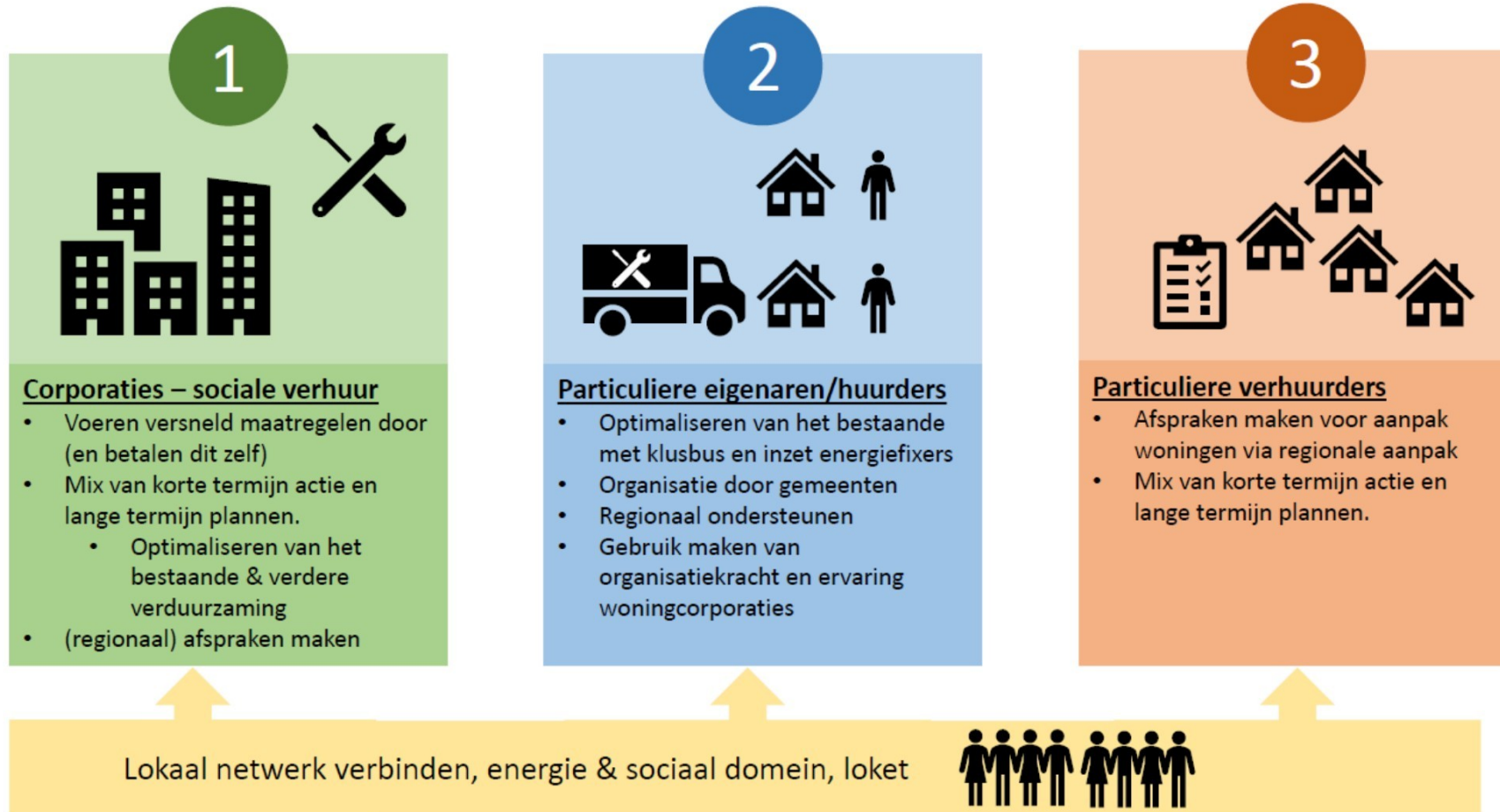
Via ambtelijke werkgroep Energiebesparing

Hart van Brabant
REKS Regionale
Energie- en
Klimaatstrategie

Peilers regionale aanpak

Wat

Regionale menukaart (WAT)

- **Doel:** samenhangend inzicht creëren in lopende projectactiviteiten binnen je eigen Energieregio gericht op korte termijn (2023-2024)
- Opschalingsbewust potentiële vervolgp projecten selecteren met oog op de middellange termijn (2024-2028);

Menukaart E-armoede & E-besparen

STARTERS		INTERNE UITVOERING	EXTERNE UITVOERING	LOKALE BIJGERECHTEN*
E-toeslag	Minimum inkomen $\leq$ 120%			
	Minimum inkomen $\leq$ 150%			
	Studentenregeling			
VOORGRECHTEN		VRIJWILLIGE UITVOERING	PROFESSIONELE UITVOERING	LOKALE BIJGERECHTEN*
E-advies	Sociaal-sensitief			
	Technisch-inhoudelijk			
HOOFGERECHTEN (1ste gang) **	SOCIALE KOOP (vlees)	SOCIALE HUUR (vis)	PRIVATE HUUR (vega)	LOKALE BIJGERECHTEN*
E-spullen (klein)				
E-diensten (klein)				
HOOFGERECHTEN (2de gang) ***	SOCIALE KOOP (vlees)	SOCIALE HUUR (vis)	PRIVATE HUUR (vega)	LOKALE BIJGERECHTEN*
E-spullen (groot)				
E-diensten (groot)				
NAGERECHTEN	LOKALE UITVOERING	REGIONALE UITVOERING	NATIONALE UITVOERING	LOKALE BIJGERECHTEN*
Financiële ondersteuning				
Praktische ondersteuning				
Maatschappelijke ondersteuning				

Menukaart acties (1)

“Starters”		Interne uitvoering	Externe uitvoering	“Lokale bijgerechten”
Energietoeslag	Minimum inkomen $\leq$ 120%	Sociaal domein (Dongen , Oisterwijk , Goirle , Hilvarenbeek , Gilze-Rijen)	Baanbrekers (Waalwijk, LoZ, Heusden)	Maandelijkse uitkering (Dongen) Data analyse Energiebureau (Goirle, Hilvarenbeek) Nationale Schuldhulp Route & Proactieve benadering afgewezen aanvragers (Gilze-Rijen & Goirle) Vroegsignalering (Waalwijk)
	Minimum inkomen $\leq$ 150%	< 130% min inkomen (Tilburg)		Stichting Ondersteuningsfonds & Fashioncheck (Tilburg) Dataonderzoek PON Telos (Tilburg)
	Studentenregeling	Obv energienota (Oisterwijk, Goirle, Tilburg)		

Menukaart acties (2)

“Voorgerechten”		Uitvoering vrijwilligers	Uitvoering professionals	“Lokale bijgerechten”
Energieadvies	Sociaal-sensitief	Energimaatjes (Waalwijk) DEC & ContourdeTwern (Oisterwijk) Pilot DuurzaamRielGoirle (Goirle) Hilverstroom & ContourdeTwern (Hilvarenbeek) EGR (Gilze-Rijen) Energie- & budgetcoach ContourdeTwern & REL (Heusden)	Energiecoach (Tilburg)	Dorpsondersteuners (Hilvarenbeek)
	Technisch-inhoudelijk	Energimaatjes (Waalwijk) Energieloket ECLoZ (LoZ) Energieloket DEC (Oisterwijk) Regionaal Energieloket (Heusden) Energiehuis (Hilvarenbeek) Energieloket HvB (Dongen & Gilze-Rijen)	Budgetcafés io (Gilze-Rijen) Energieadvies op maat (Tilburg)	Warmtescan Heatpulse (Heusden) Warmtescans & Blowerdoortest Udenhout (Tilburg) Blowerdoortest Buurtgeld (Waalwijk)

Menukaart acties (3A)

“Hoofdgerechten 1 ^{ste} Gang”	Sociale koop	Sociale huur	Private huur	“Lokale bijgerechten”
Kleine energiespullen	RREW t/m Q4 2022 (Dongen)* Kadokaart (Waalwijk) RREW & vouchers (LoZ) DEC (Oisterwijk) Externe partner io (Goirle) RREW (Heusden) Energiefixers (Gilze-Rijen)	RREW t/m Q4 2022 (Dongen)* Kadokaart (Waalwijk) RREW & Vouchers (LoZ) DEC (Oisterwijk) Externe partner io (Goirle) RREW (Heusden) Energiefixers (Gilze-Rijen)	RREW t/m Q4 2022 (Dongen)* RREW & Vouchers (LoZ) DEC (Oisterwijk) Externe partner io (Goirle) RREW (Heusden) Energiefixers (Gilze-Rijen)	
Kleine energiediensten	Energiemaatjes (Waalwijk) Energieklussers (Oisterwijk, Hilvarenbeek) Energieklussers (Gilze-Rijen) Energiebox (Tilburg) Klussen en Diensten Centrale (LoZ)	Energiemaatjes (Waalwijk) Energieklussers (Oisterwijk, Hilvarenbeek) Energieklussers (Gilze-Rijen) Energiebox (Tilburg) Klussen en Diensten Centrale (LoZ)	Energieklussers (Oisterwijk, Hilvarenbeek) Energiefixers io (Gilze-Rijen) Energiebox (Tilburg) Klussen en Diensten Centrale (LoZ)	Blowerdoortest/Huisfluisteraar (Heusden) Energiebespaaractie (Gilze-Rijen) Klimaatklussers & WIJ West (Tilburg)

*Op basis van recente politiek-bestuurlijke besluitvorming wordt de beoogde bestemming van de SPUK-gelden voor energiebesparende maatregelen en -diensten bij kwetsbare doelgroepen binnen gemeente Dongen nader inhoudelijk uitgewerkt.

Menukaart acties (3B)

“Hoofdgerechten 2 ^{de} Gang”	Sociale koop	Sociale huur	Private huur	“Lokale bijgerechten”
Grote energiestpullen	Witgoedkadokaart (Waalwijk) Witgoedactie io (Gilze-Rijen) Wijkuitvoeringsplan (LoZ) Pilot 25 woningen (Hilvarenbeek) Tilburg VerduurzaamT & Witgoedregeling i.o. (Tilburg) Collectieve inkoop i.o. (Heusden)	Witgoedkadokaart (Waalwijk) Witgoedactie io (Gilze-Rijen) Pilot 25 woningen (Hilvarenbeek) Leystromen io (Gilze-Rijen) Zonnepanelen op aanvraag WBB , TBV & TIWOS (Tilburg) Witgoedregeling i.o. (Tilburg) Collectieve inkoop i.o. (Heusden)	Witgoedactie io (Gilze-Rijen) Witgoedregeling i.o. (Tilburg)	Witgoedregeling (LoZ)
Grote energiediensten	Energiehulp (Heusden via RES NOB) Aanpak Gespikkeld Bezit, PAW Quirijnstok & VHF Wandelbos- Noord , & VvE Transitiecentrum (Tilburg & Waalwijk)	Energiehulp (Heusden via RES NOB) Aanpak Gespikkeld Bezit & VvE Transitiecentrum (Tilburg & Waalwijk)	VvE Transitiecentrum (Tilburg & Waalwijk)	

Menukaart acties (4)

“Nagerechten”	Lokale uitvoering	Regionale uitvoering	Landelijke uitvoering	“Lokale bijgerechten”
Praktische diensten	Hubo/Praxis io (Dongen) Formulierenbrigade (LoZ , Goirle , Tilburg , Gilze-Rijen)	Energieadvies Monumenten (Heusden)		
Financiële diensten	Lening Toekomstbestendig Wonen (LoZ) Stimuleringslening Toekomstgericht Wonen (Waalwijk) Stimuleringslening Duurzaam Wonen (Oisterwijk) Subsidieregeling Isolatiemaatregelen bestaande woningen (Heusden) Subsidie Zonnepanelen (Hilvarenbeek) Coronanoodfonds (Gilze-Rijen) Stimuleringslening Aan de slag met je huis (Tilburg)		Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE) Nationaal Warmtefonds (NWF) Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH) Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) Subsidie Energiebesparing Eigen Huis voor VvE's (SEEH) Energieprijsplafond (2023)	Zonnepark Kempenbaan (Tilburg) Maatwerkfonds (Waalwijk)
Maatschappelijke diensten	RREW & Profs io (Dongen)	ContourdeTwern (Dongen & Waalwijk, LoZ)	Energiebank Nederland	Quiet Community (Hilvarenbeek, Tilburg, Waalwijk) Green Deal De Blaak & Udenhout (Tilburg)

Vragen?!

Doorkijk actuele ontwikkelingen

- Stand van zaken gemeentelijk energiearmoedebeleid
- Gemeentelijke financiering energiearmoede
- Impact landelijke verkiezingen op energiearmoedebeleid
- Aanzet lokaal handelingskader energiearmoedebeleid

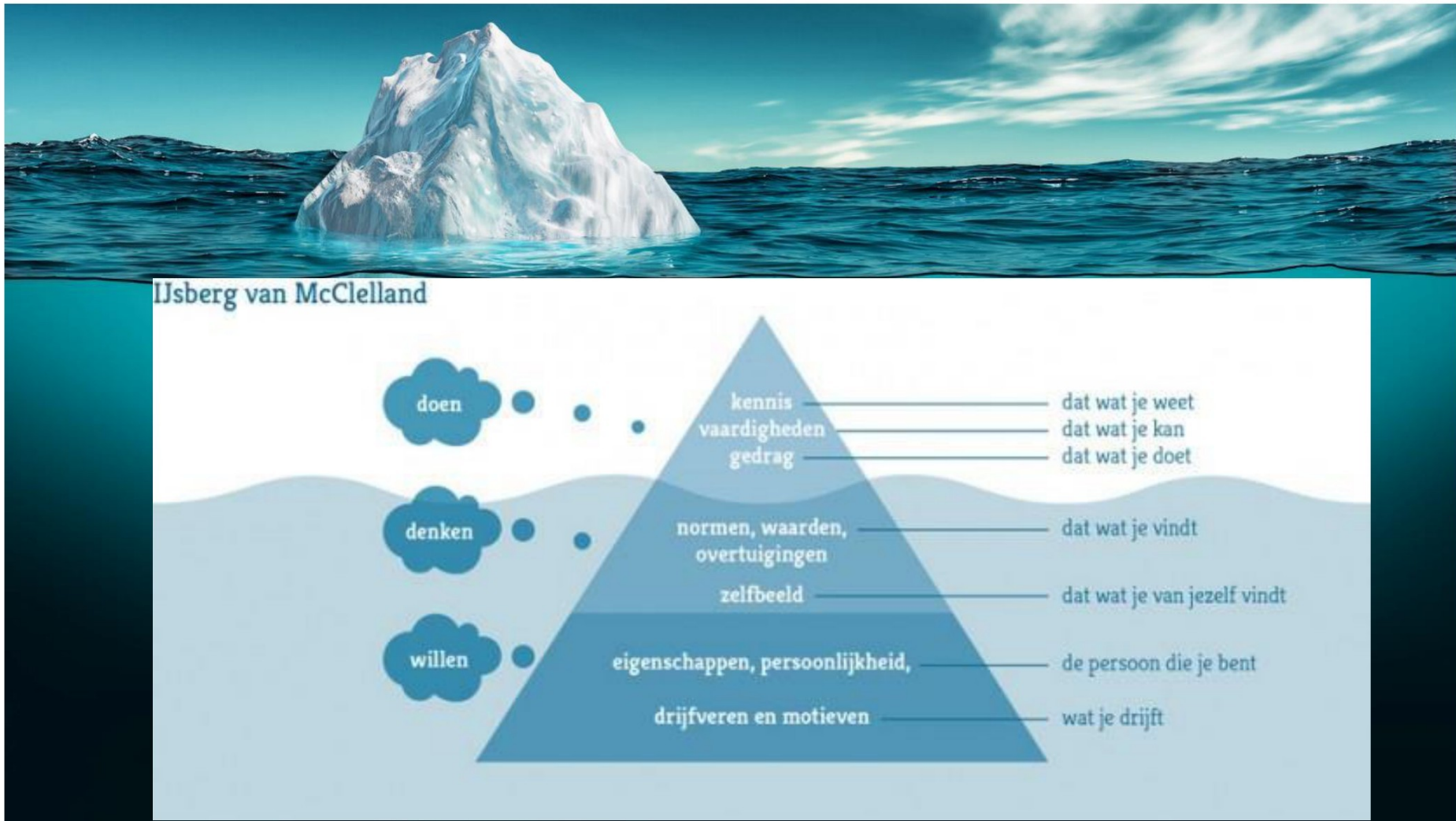
Energiearmoedebeleid: wicked problem!

- Taai sociaal-maatschappelijke vraagstuk;
- Kent geen eenduidige/eenvoudige oplossingen;
- Nooit iedereen volledig tevreden;
- Laat zich slecht structureren en beheersen (“ontembaar”);
- Als gevolg van complexe meervoudige afhankelijkheidsrelaties;
- Is daardoor van niemand en daarmee van iedereen;
- Vraagt continue zoektocht naar weloverwogen gemeenschapsbelang;

WILL IT BE EASY?
NOPE. WORTH IT?
ABSOLUTELY.

Het Ijsbergmodel

Op weg naar een transformatieve overheid?!

Je hebt onderzoek gedaan naar de oorzaken van die ambtelijke spagaat. Hoe komt het dat we zo slecht zijn toegerust op maatschappelijke transitie?

‘Legitimiteit is een belangrijke factor. Veel ambtenaren hebben het gevoel dat ze het niet kunnen maken, dat ze er niet over gaan.’

Uit mijn onderzoek blijkt dat dit voortkomt uit drie bestuurlijke tradities:

1. de overheid moet alle partijen gelijk behandelen (*klassieke bureaucratie*);
2. de overheid mag niet interveniëren in de markt (*neoliberalisme*);
3. de overheid moet alle belangen horen (*netwerkgovernance*).

Deze tradities hebben hun nut bewezen, maar nu zitten ze de transitie in de weg. Ze zorgen ervoor dat gevestigde partijen met fossiele belangen aan tafel blijven zitten, en dat maakt het lastig om vernieuwingen door te voeren.

Ambtenaren vermijden de confrontatie en willen de schijn van willekeur of voorkeur vermijden. Dat maakt ze terughoudend om te doen wat urgent en noodzakelijk is.’

Onlangs verscheen een [publieksversie](#) van zijn promotieonderzoek, voor ambtenaren die effectiever willen zijn in transitietijd.

Energiearmoedebeleid (1)

Update Nov 2023 Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten over de uitvoering van energiearmoedebeleid

Energiearmoedebeleid bij gemeenten: meer grip, onzekerheid blijft

Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten
over de uitvoering van energiearmoedebeleid

Derde editie – November 2023

- Inleiding: halfjaarlijkse monitor
- Gemeenten aan het woord: meerkeuzevragen
- Gemeenten aan het woord: open vragen
- Reflectie op de resultaten

Energiearmoedebeleid (2)

Samenvatting (1)

- TNO heeft een enquête gehouden onder gemeenten over de uitvoering van energiearmoedebeleid. 165 beleidsmedewerkers in 136 gemeenten hebben hier aan deelgenomen.
- Uit de enquête blijkt dat de meeste respondenten **zich zorgen maken** over sociale en financiële problemen als gevolg van energiearmoede en vinden dat kwetsbare huishoudens **voorrang** zouden moeten krijgen bij renovatie, maar ook dat ze **weinig handvatten** hebben om deze volgorde te beïnvloeden.
- Het is namelijk in hoge mate aan eigenaar-bewoners en verhuurders om te bepalen wanneer zij overgaan tot renovatie; de gemeenten kunnen alleen faciliteren en stimuleren.
- Zolang er **geen nationale doelstellingen** zijn voor het terugdringen van energiearmoede, en gemeenten weinig handvatten hebben om de volgorde van renovatie te beïnvloeden, is er een **reële kans** dat energiearme huishoudens lang moeten wachten op grote ingrepen zoals isolatie en renovatie. Het gevolg is dat deze groep lang **kwetsbaar zal blijven** voor hoge energiekosten.
- We zien dat in de afgelopen anderhalf jaar veel werk is verzet en dat gemeenten steunpakketten hebben opgezet en uitgevoerd. De algemene indruk is dat er **grote vooruitgang** is geboekt, maar dat er ook (veel) ruimte is voor verbetering.

Energiearmoedebeleid (3)

Samenvatting (2)

- Het valt op dat in elk van de drie edities wordt gesignaleerd dat **rollen en verantwoordelijkheden** van diverse actoren onduidelijk zijn, en dat er ruimte is voor **meer samenwerking**. Dit kan niet los gezien worden van de onvrede bij veel respondenten over de taken die hun gemeenten toebedeeld krijgen en de ondersteuning die ze daarbij missen.
- Lange termijnbeleid, structurele, voorspelbare middelen, en ondersteunende regie kunnen de inzet van rijksmiddelen voor de aanpak van energiearmoede **efficiënter en effectiever** maken.
- De suggesties van de respondenten om **knelpunten in de uitvoering** aan te pakken zijn samen te vatten in verbetering op drie thema's waarop ze van de Rijksoverheid actie verlangen:
 - Lange-termijn beleid voor energiearmoede
 - Structurele middelen en voorspelbaarheid
 - Ondersteunende regie:
 - **Sjablonen** voor het opzetten van beleid en processen
 - **Kennisdeling** en voorbeelden van effectieve aanpak.
 - **Helderheid** en hulp bij frictie met AVG, staatssteun, aanbestedingsregels, en de Wet natuurbescherming.
 - **Samenwerking** met andere (lokale) belanghebbenden.

Gemeentemiddelen (2022-2023)

	Meicirculaire	Energiearmoede 1	Energiearmoede 2	NIP
Alphen-Chaam				
Baarle-Nassau				
Dongen				
Gilze en Rijen				
Goirle				
Heusden				
Hilvarenbeek				
Loon op Zand				
Oisterwijk				
Tilburg				
Waalwijk				
Totaal				

**Regio Hart
van Brabant**
SAMENWERKENDE GEMEENTEN

=

Rijksmiddelen (2022-2026→ 2030)

Middelen verduurzaming gebouwde omgeving	2022	2023	2024	2025	2026	struc.
Middelen CA en MJN2022						
Stimulering hybride warmtepompen (F) (a)	64	96	128	150	150	0
Nationaal Isolatie Programma (F) (a) (b)	303	245	360	366	402	0
Stimulering verduurzaming maatschappelijk vastgoed (F) (a)	95	202	310	330	464	0
Energieprestatie-eisen nieuwbouw industrie(a)			50	50	80	0
Uitvoeringskosten medeoverheden en planbureaus (ook voor andere klimaatsectoren) (a)	153	300	500	800	800	0
Structurele middelen toezicht energiebesparing (a)	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2	14
Percentage verplicht recyclaat		3	4	4	3	3
Schuif energiebelasting 1 ^e schijf		247	305	364	421	637
Verhoging belastingvermindering energiebelasting (compensatie bijmengverplichting groen gas) (c)		225	225	225	225	225
Totaal	623	1.345	1.891	2.298	2.554	879

X 5

Exclusief Europese cofinanciering vanaf 2024!

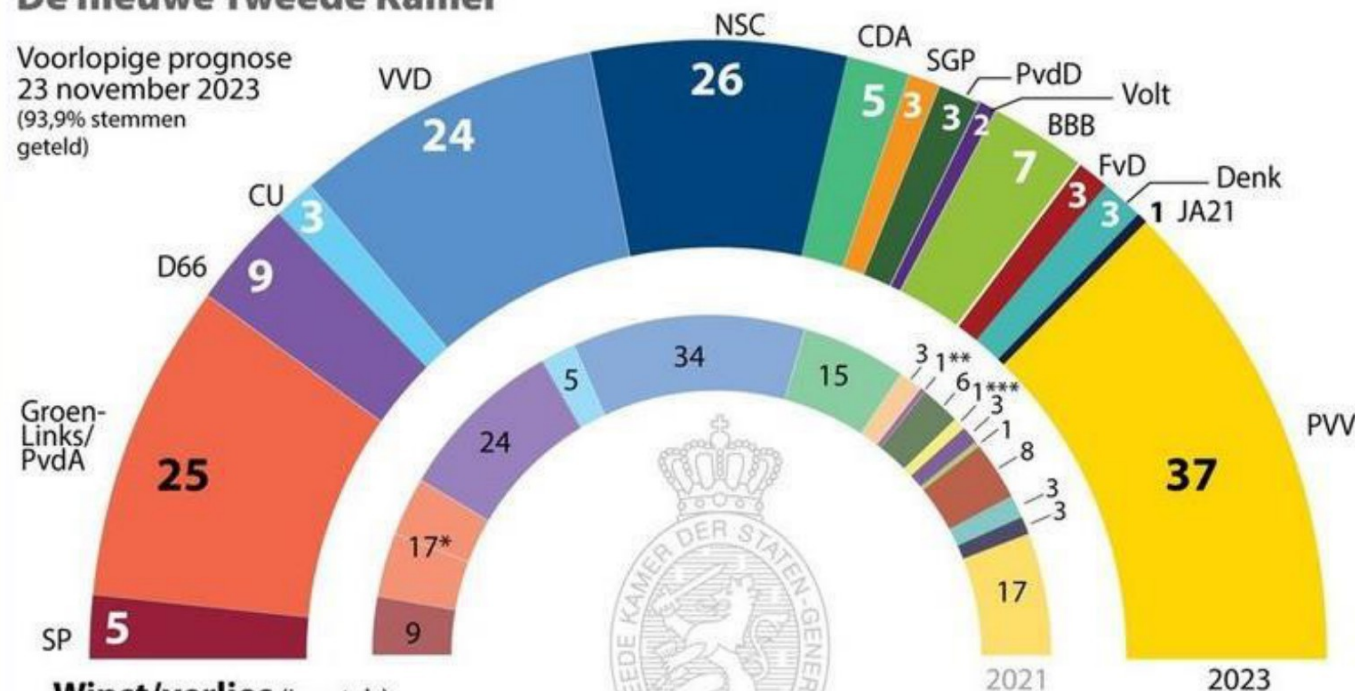

- [Europese Green Deal](#)

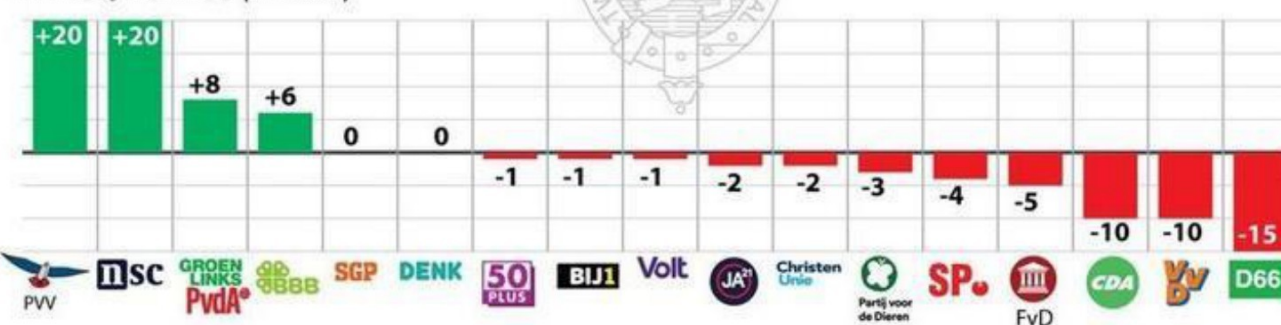
Voorlopige uitslag landelijke verkiezingen

De nieuwe Tweede Kamer

Voorlopige prognose
23 november 2023
(93,9% stemmen
geteld)

Winst/verlies (in zetels)

bron: anp verkiezingsdienst *nb: in 2021 waren GroenLinks (8) en PvdA (9) nog niet gefuseerd

**50-PLUS

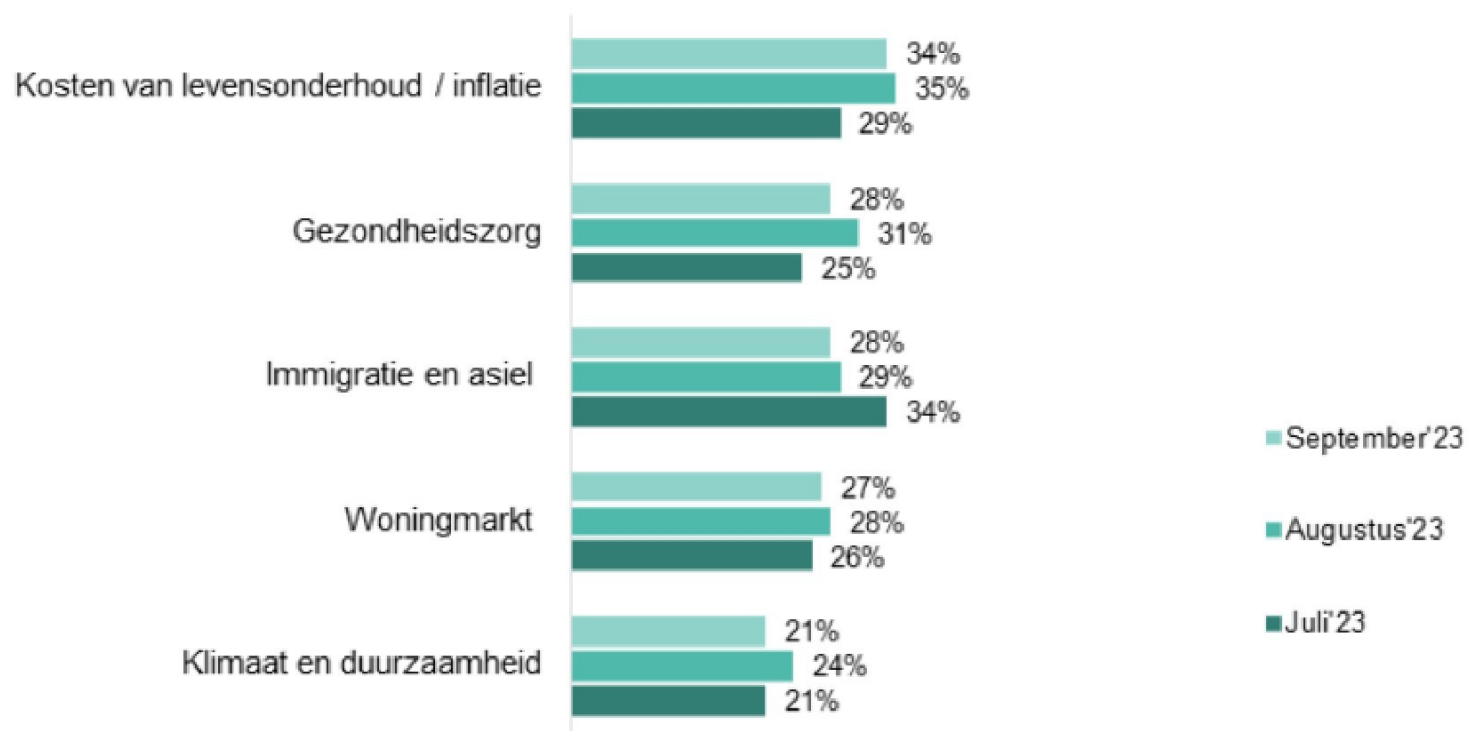
***BIJ1

.ANP

Prioritaire thema's deze verkiezingen (1)

Waar zouden de Tweede Kamerverkiezingen over moeten gaan?

(Top 5)

Bron: Ipsos | Basis: alle Nederlanders 18+ (n=1.020) | Veldwerk: 22-25 september

Vraagstelling: Waar zouden volgens u de volgende verkiezingen voor de Tweede Kamer over moeten gaan? U kunt maximaal 3 thema's

Prioritaire thema's deze verkiezingen (2)

Waar zouden de Tweede Kamerverkiezingen over moeten gaan?

(Top 5)

Bron: Ipsos | Basis: alle Nederlanders 18+ (n=1.020) | Veldwerk: 22-25 september
Vraagstelling: Waar zouden volgens u de volgende verkiezingen voor de Tweede Kamer over moeten gaan? U kunt maximaal 3 thema's

Bestaanszekerheid nader beschouwd (1)

De belangrijkste aspecten van bestaanszekerheid

Bron: Ipsos | Basis: alle Nederlanders 18+ (n=1.020) | Veldwerk: 22-25 september
Vraagstelling: Welk aspect binnen 'bestaanszekerheid' vindt u het meest belangrijk?

Bestaanszekerheid nader beschouwd (2)

- Geef burgers meer grip: het maatschappelijke belang van persoonlijke controle;
- Burgers kunnen alleen omgaan met een zekere mate van onzekerheid wanneer zij voldoende grip op hun leven ervaren;
- Het gevoel hebben dat de dingen die zij belangrijk vinden in het leven – bijvoorbeeld een goede baan, een prettige woning, een betekenisvol sociaal leven – voor hen daadwerkelijk bereikbaar zijn én ze deze in de toekomst ook kunnen behouden;
- Zie <https://www.wrr.nl/actueel/nieuws/2023/11/30/wrr-geef-burgers-meer-grip>

WRR

WETENSCHAPPELIJKE RAAD
VOOR HET REGERINGSBELEID

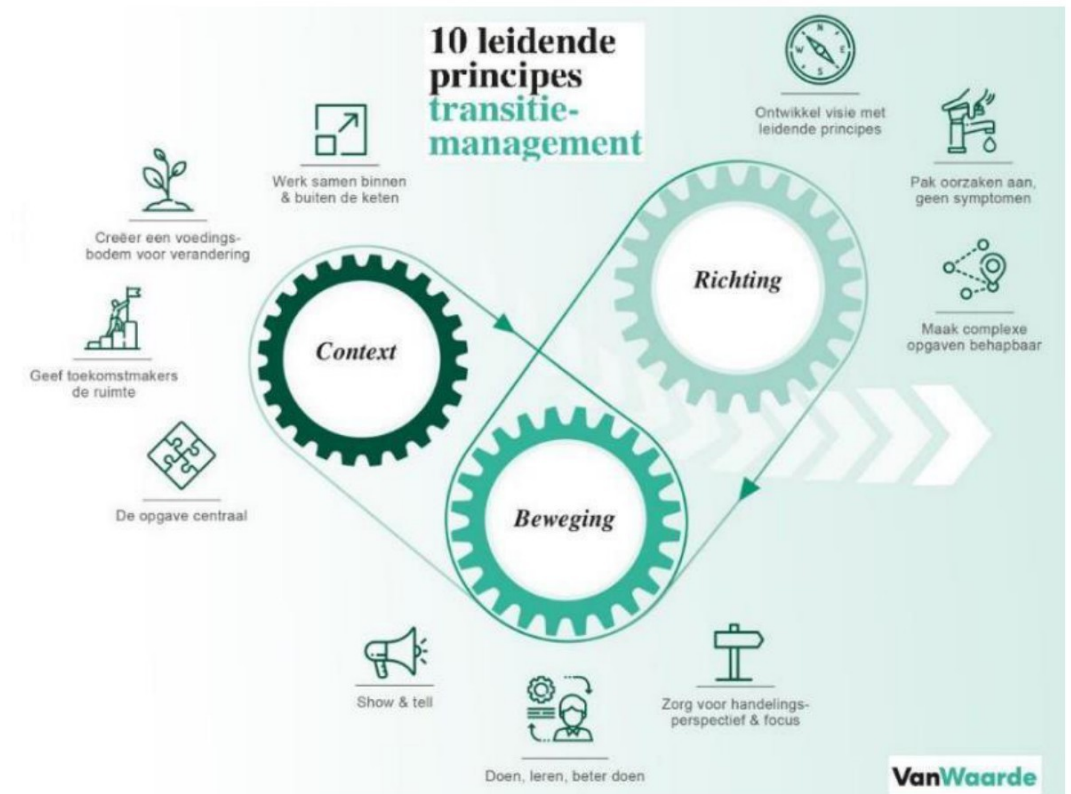
Gemeentelijke regiemodellen

- **Besturen:** top-down aansturing met stevig instrumentarium (gemeente investeert, coördineert financiering en uitvoering is afdwingbaar via vastgesteld WUP) en geformaliseerde verdeling van taken en verantwoordelijkheden (bij hoger ambitieniveau)
- **Laveren:** bottom-up aansturing via inspelen op, en mee te bewegen met actuele ontwikkelingen en investeringsprogramma's van betrokken ketenpartners (bij lager ambitieniveau)
- **Navigeren:** hybride aansturing met stevige visie op de randvoorwaarden (uitvoeringskaders) en afdoende uitvoeringsruimte voor betrokken ketenpartners (bij gemiddeld ambitieniveau)

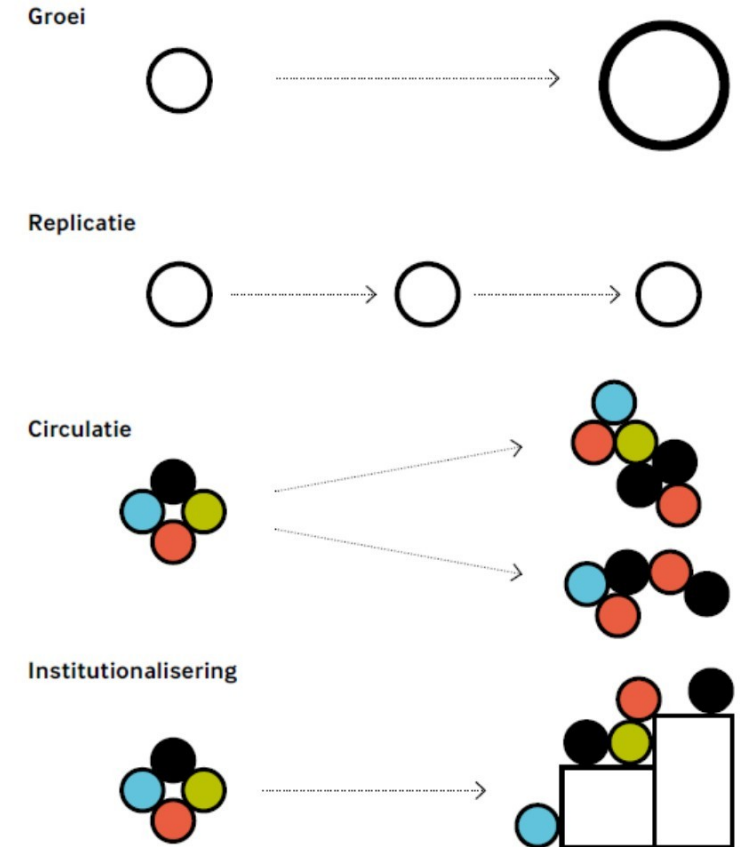
Leidende ontwerpprincipes

- Doen wat nodig is i.p.v. doen wat kan
- Versnellen met structurele impact
- Lokaal wat kan, bovenlokaal wat nodig
- Regie ligt bij gemeente, regio is dienstbaar
- Bouwen aan netwerk, vanuit gedeeld inzicht en behoefte

Opschalingsbewust vervolgprojecten selecteren

- **Groeien:** van klein naar steeds groter uitvoeren
- **Repliceren:** dezelfde projectaanpak kopiëren
- **Circuleren:** bewust variaties inpassen (niet te veel/weinig)
- **Institutionaliseren:** opschaalbaarheid inregelen (op operationeel, tactisch én strategisch niveau)

Energiearmoede

Er komt een gestructureerde aanpak om energiearmoede te voorkomen.

- **Mail:** mail@nicolaasparticipaties.nl
- **Mobiel:** 06- [REDACTED]

De psychologie van armoede

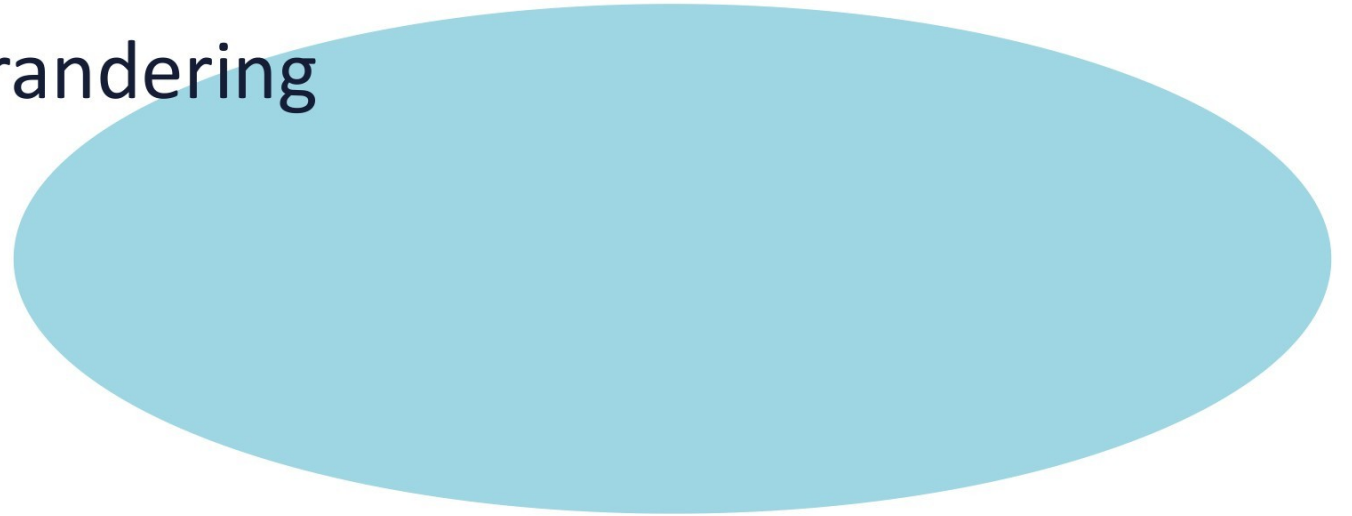
Verklaren en veranderen van gedrag

Universitair Hoofddocent
Arbeids- en Sociale Psychologie
Maastricht University

Vandaag:

- a) De invloed van armoede op denken, voelen en doen
- b) Gedrag en gedragsverandering

**a) De invloed van armoede op denken,
voelen en doen**

a) De invloed van armoede op denken, voelen en doen

- Mensen die in armoede leven, hebben vaak een korte-termijn focus in denken en beslissingen nemen (bv. minder sparen)
- Meer fatalistisch denken
- Leven in armoede zorgt voor het moeten maken van veelvuldige (kleine en grote) afwegingen en beslissingen^[3]
 - Deze mentale belasting zorgt voor verminderde zelfcontrole

[1] Mullainathan & Shafir, "Schaarste", 2013

[2] Kahneman & Deaton, 2010; *PNAS* 107 (38)

[3] Spears, D., 2011; *B.E. J. Econ. Anal. Poli.* 11, 10.2202/1935-1682.2973

[4] Jachimowitz et al. 2022; *SPPS* 13(8), 1187-1198

a) De invloed van armoede op denken, voelen en doen

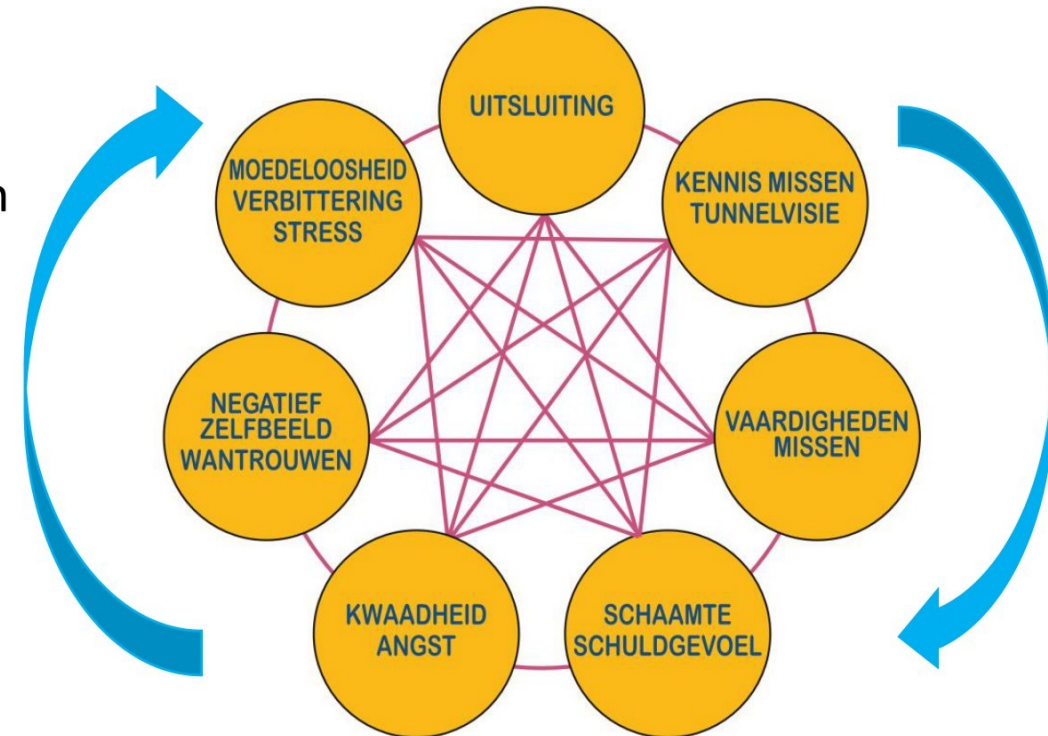
- Schaarste zorgt vooral ook voor stress, o.a. door de onvoorspelbaarheid van het leven
- Mensen die in armoede leven ervaren verder veel schaamte^[5] – bv omdat ze het gevoel hebben niet aan de maatschappelijke verwachtingen kunnen voldoen.
- Schaamte leidt vervolgens tot gevoelens van machteloosheid, en inferioriteit, en terug te trekken uit het sociale leven
 - En dit zorgt voor een vicieuze cirkel en het risico dat armoede toeneemt – bv omdat men niet naar de voedselbank durft, uit angst voor negatieve oordelen

5] Gladstone et al. 2021; *Org.Beh.Hum.Dec.*, 167, 42-56

a) De invloed van armoede op denken, voelen en doen

- Al deze processen tezamen zorgen voor een gevoel van **gebrek aan controle** over alle aspecten van het leven
 - Gebrek aan controle versterkt weer de ervaren stress en de ervaren intensiteit van dagelijkse beslommeringen
- Gebrek aan controle zorgt voor gevoelens van wantrouwen richting andere mensen^[6] – inclusief de overheid

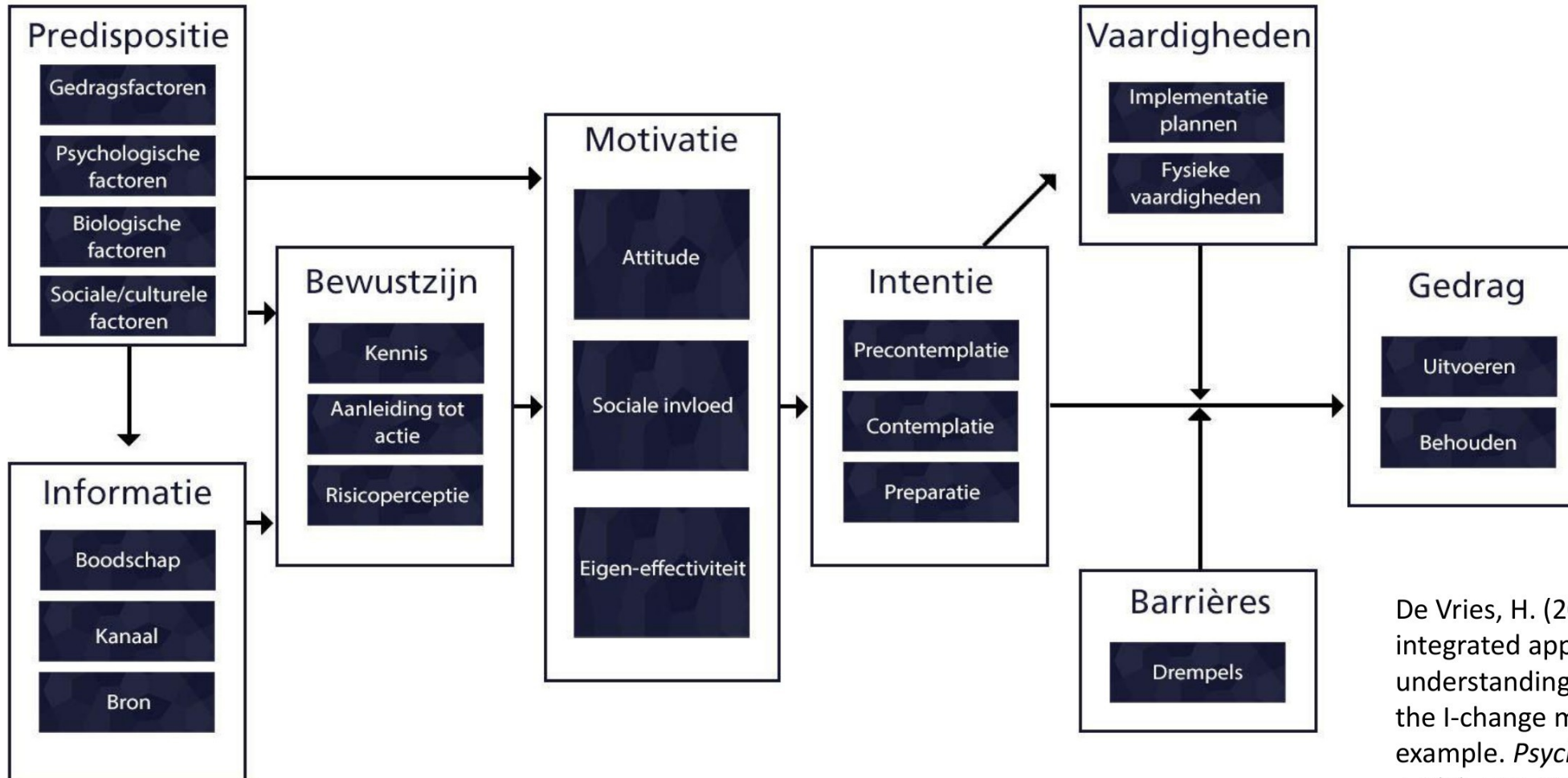
©Bridts & De Pril, 'De kansendans'

[6] Hamamura, T., 2012; *J. Cross-Cult. Psych.* 43(3), 498–509

b) Gedrag en gedragsverandering

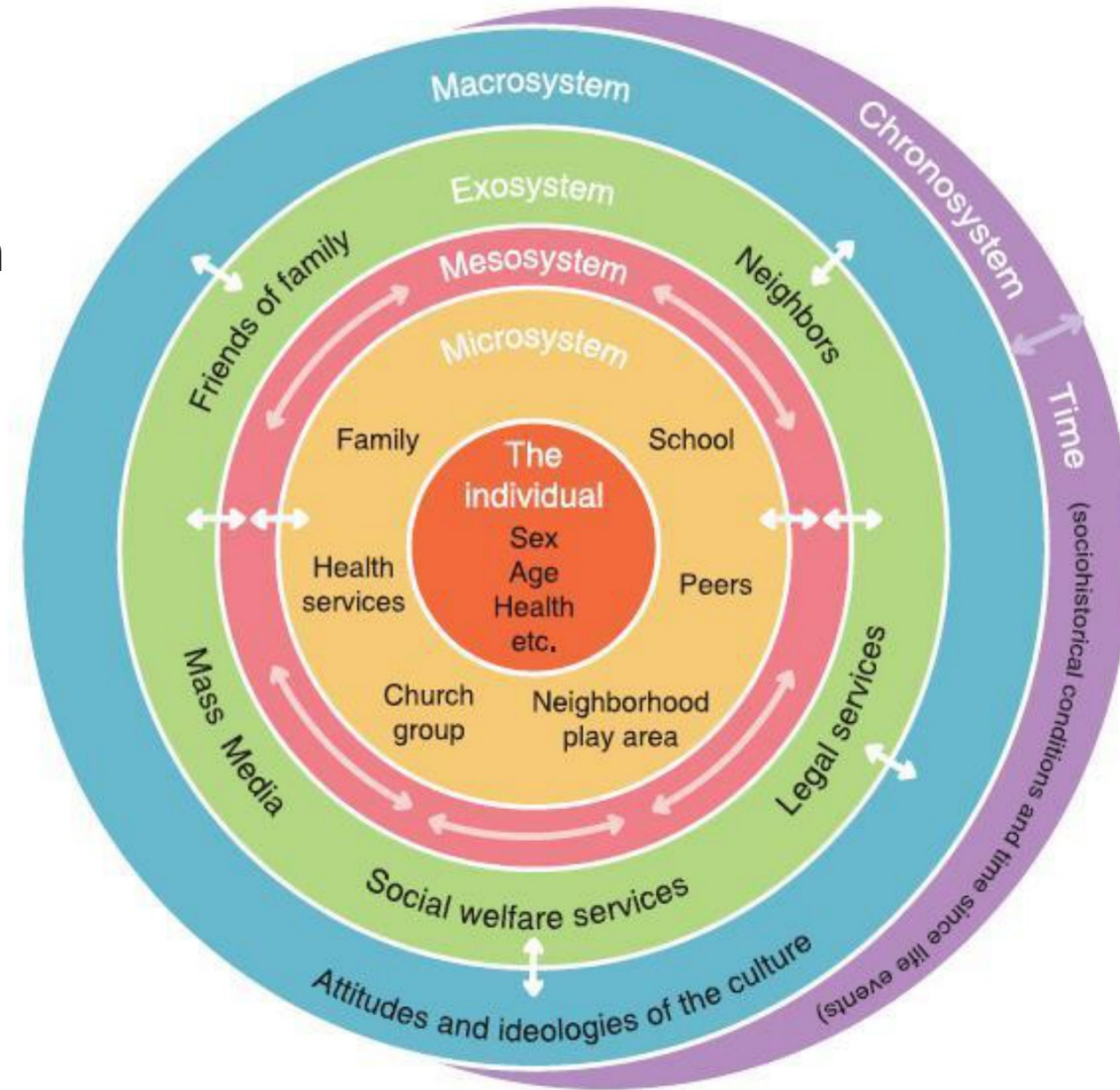
b) Gedrag en gedragsverandering

De Vries, H. (2017). An integrated approach for understanding health behavior; the I-change model as an example. *Psychol Behav Sci Int J*, 2(2), 555-585.

b) Gedrag en gedragsverandering

- Gedrag en gedragsverandering zijn complex, en vinden bovendien niet plaats in een vacuum
- Goed begrip van de oorzaken van gedrag is essentieel om het te kunnen veranderen
- Goed begrip van de invloed van *context* is zo mogelijk nog belangrijker
 - Veel mensen die in armoede leven, geven zichzelf de schuld – terwijl de context belangrijk(er) is

Bronfenbrenner's bio-ecological model of personal development
(adapted from Santrock, 2007¹)

b) Gedrag en gedragsverandering

- Psychologie biedt evidence-based and op theorie gestoelde methoden van gedragsverandering, bv 'the behavior change wheel'[7]

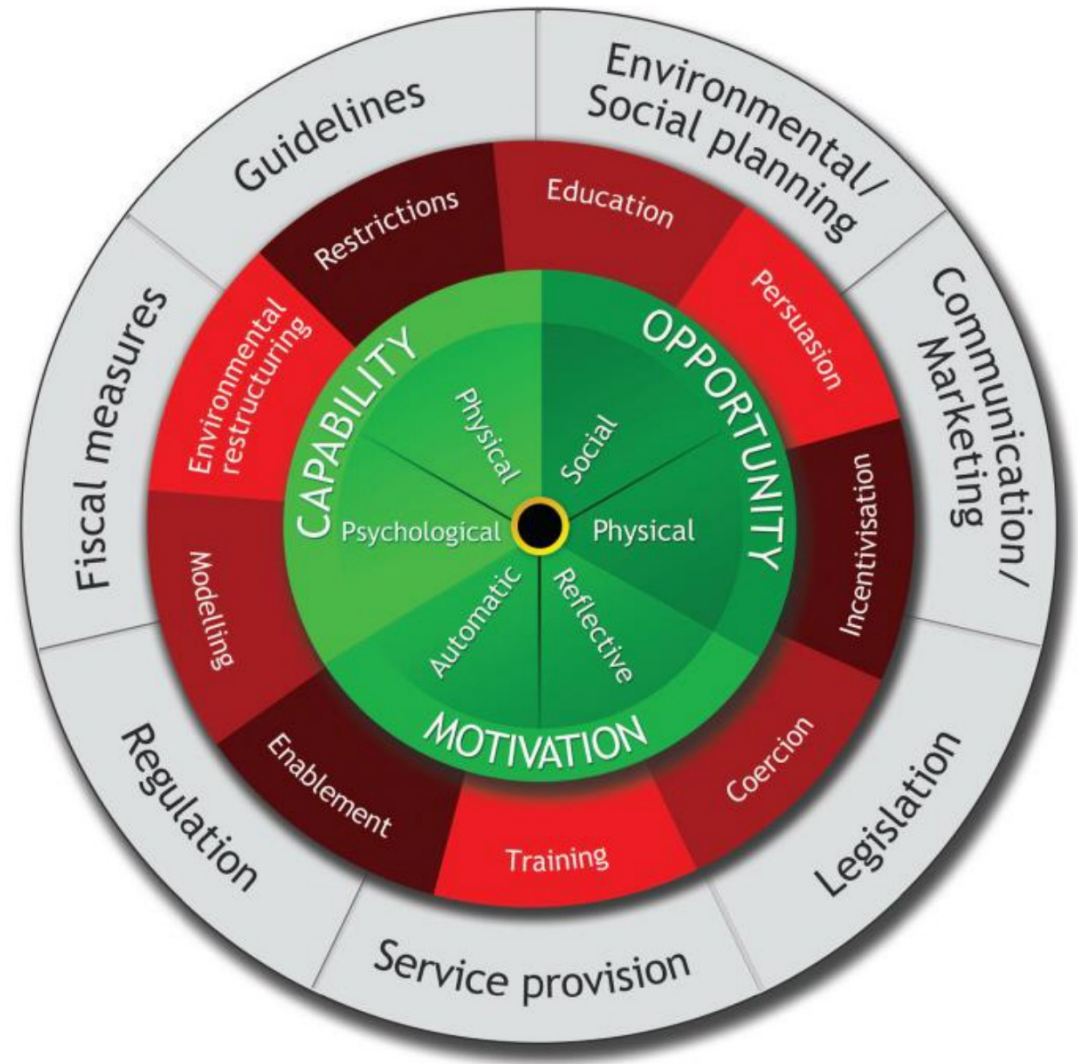
Bronnen van gedrag

Interventie methoden

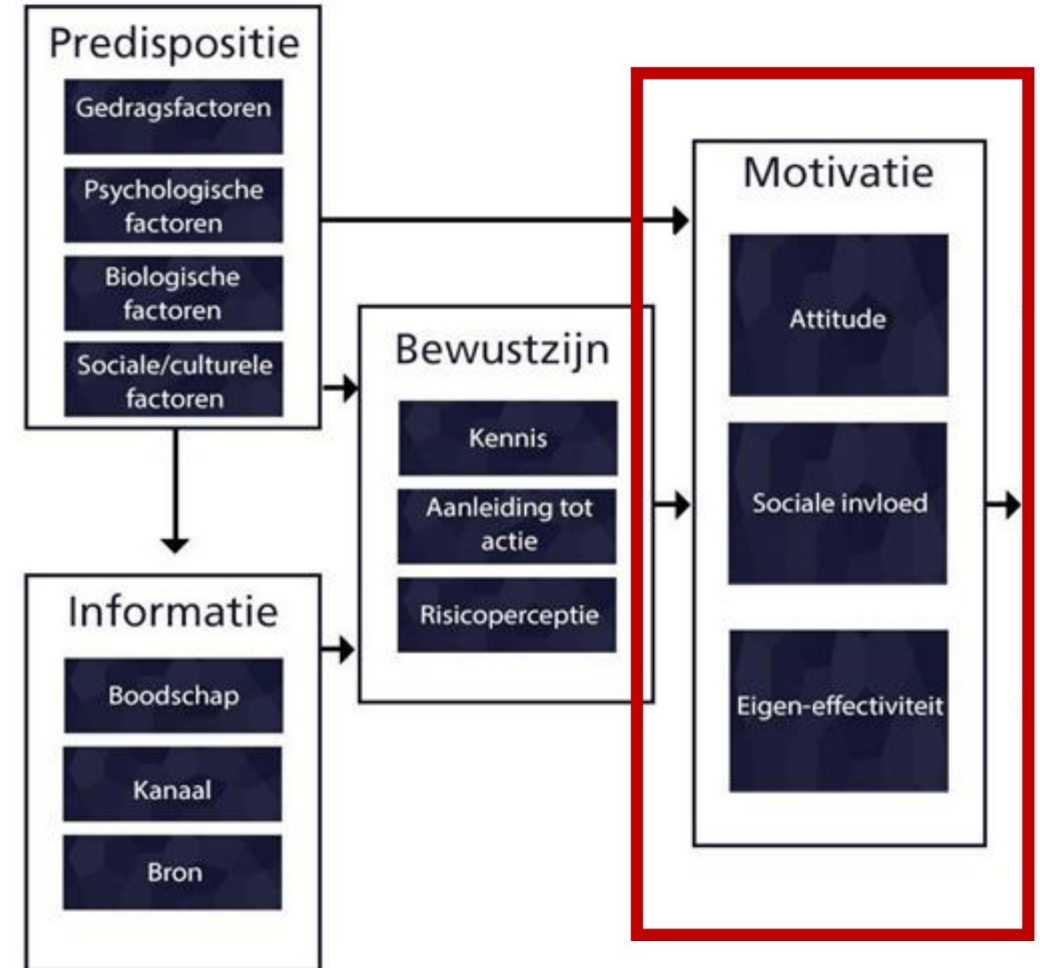

Beleidscategorieën

b) Gedrag en gedragsverandering

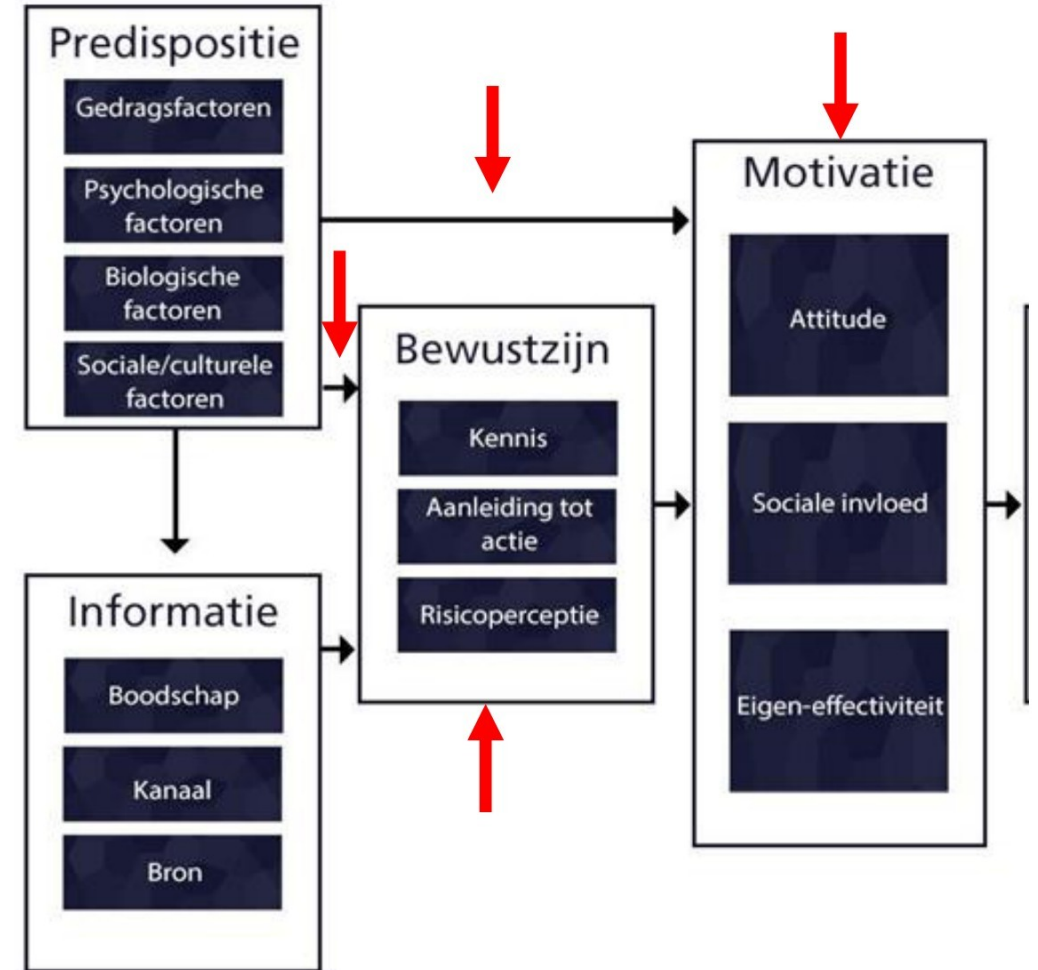
- Veel gaat vooraf aan het vormen van een *intentie* tot gedragsverandering
- En er is een kloof tussen intentie en gedrag^[8]
- Mensen moeten de noodzaak van verandering zien, een positieve houding (attitudes) tegenover die verandering krijgen, en ook vertrouwen in hun eigen kunnen hebben
- Hierbij spelen de mening en gedrag van anderen een belangrijke rol (sociale invloed)

[8] Sheeran & Webb, 2016; *Social and Personality Psychology Compass*, 10(9), 503-518.

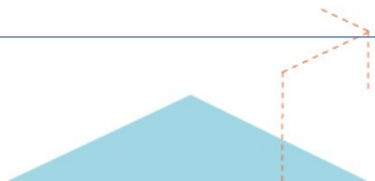
b) Gedrag en gedragsverandering

- Armoede grijpt in op een aantal componenten en relaties binnen dit model
 - Weinig controle over het leven
 - Lage sociale inbedding
 - Korte-termijn focus
 - Fatalistisch denken
 - Stress
 - Wantrouwen naar anderen
- Niet al deze aspecten kunnen aangepakt worden, en niet allemaal tegelijk

b) Gedrag en gedragsverandering

- De energietransitie is gecompliceerd, en nog meer voor mensen die in armoede leven
 - Weinig tot geen keuzemogelijkheden
 - Prioritering geldt (kosten)
- Betrek de doelgroep in alles wat hen betreft
 - *Don't say anything about us without us*
 - Om het wantrouwen richting de (lokale overheid) te verkleinen of in ieder geval niet te vergroten, moet er sprake zijn van 'bottom-up' initiatieven
- Pas taalgebruik en benaderingswijze aan
 - 'Mensen levend in armoede' ipv 'arme mensen'
 - Person-first taalgebruik

b) Gedrag en gedragsverandering

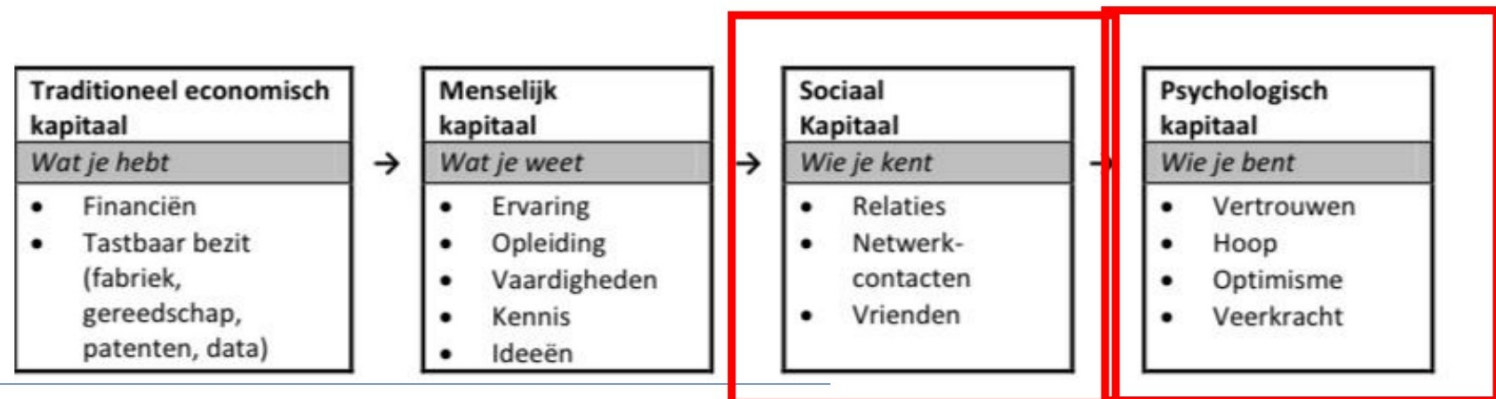
- *Stap nul*: Praat met de doelgroep, krijg inzicht in hun ‘lived experiences’
- *Eerste stap*: vergroten van het inzien van de *noodzaak* van verandering
 - Vergroten van de perceptie van controle over het leven
 - Het aanleren van strategieën om met stress om te gaan
 - Initiatieven om de sociale inbedding te vergroten
- *Tweede stap*: Kennis en skills vergroten
 - Met de nadruk op de baten: Wat levert het mogelijk op?
 - Hoe bespaar je energie? Wat zijn slurpers?
 - Maak het nemen van (de juiste) beslissingen zo makkelijk mogelijk^[9]

[9] Plantinga, A., et al., 2018; *De effecten van armoede op voelen, denken en doen*.

b) Gedrag en gedragsverandering

- *Derde stap*: Denken en voelen proberen te veranderen
 - Tijdspectatief en gebrek aan controle: **Psychologisch** kapitaal
 - 'Need to belong' en sociale inclusie vergroten: **Sociaal** kapitaal

Dank voor jullie aandacht

Tijd voor vragen

@maastrichtuniversity.nl

VOORBEELD: AVG toestemmingsverklaring

Geachte woningeigenaar,

Woningcorporatie en de Gemeente ... hechten grote waarde aan een zorgvuldige omgang met persoonlijke gegevens. Dit geldt ook voor het buurtgerichte verduurzamingsproject in debuurt, waar u als particuliere eigenaar woont. Met het oog op de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) ontvangt u hierbij een toestemmingsformulier voor het delen van de opgedane kennis en ervaring.

Met vriendelijke groet,

....., namens woningcorporatie en gemeente

Toestemming

In het kader van het buurtgerichte verduurzamingsprojectbuurt van corporatie.... en de gemeente, geef ik met dit formulier toestemming om, met het oog op een verduurzamingsadvies op maat voor mij en mijn woning, door mij verstrekte gegevens te delen met de volgende samenwerkingspartners binnen dit buurtgerichte verduurzamingsproject:

1. Woningcorporatie;
2. Gemeente
3. Bouwbedrijf;
4. Ontzorgers;
5. Energieadviesbureau
6. Erkend financieel adviseur;
7. Nationaal Warmtefonds;

Deze toestemming is maximaal één jaar geldig en mag ik op elk moment intrekken.

Getekend: plaats, datum

Naam:

Handtekening:

Van: " " Document 61
Verzonden: maandag 16 december 2024 08:58
Aan: " " <@zuidplas.nl>; " " <@zuidplas.nl>; " "
<@zuidplas.nl>; " " <@zuidplas.nl>; " "
<@zuidplas.nl>; " " <@zuidplas.nl>; " "
<@zuidplas.nl>
Cc: " " <@zuidplas.nl>; " " <@zuidplas.nl>
Onderwerp: FW: Nieuwsbrief Programma Energie - december 2024

Hoi allemaal,

Zouden jullie je ook willen abonneren op de nieuwsbrief van de VNG?

, en -> RES regio's krijgen geld voor ecologie en biodiversiteit
, Wgiw vastgesteld en energiewet. FF toets voor morgenavond. Is nu de taak
warmteprogramma wettelijk geworden? Ik las dat in een bericht op linked in
, zie SPUK regeling natuurinclusief isoleren

, , en , goed om te weten wat er speelt.

Groet

Verzonden:

Van: VNG <info@vng.nl>
Verzonden: donderdag 12 december 2024 16:47
Aan: Wybe Zijlstra <wybe.zijlstra@zuidplas.nl>
Onderwerp: Nieuwsbrief Programma Energie - december 2024

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en Energiewet aangenomen

[Lees online](#) | [Gegevens wijzigen](#)

Nieuwsbrief Programma Energie

12 december 2024

Via deze nieuwsbrief informeert het Programma Energie u over ontwikkelingen rondom de energietransitie vanuit gemeentelijk perspectief en bieden we een overzicht van alle ambtelijke bijeenkomsten die wij organiseren rond dit thema.

Wilt u geen enkel bericht over de energietransitie missen? [Meld u dan hier aan](#)

Zijn er mensen in uw netwerk voor wie deze nieuwsbrief ook relevant is? Stuur deze gerust door.

Inhoud

- [Nieuws](#)
- [Ambtelijke bijeenkomsten](#)

Nieuws

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie en Energiewet aangenomen

Op 10 december zijn de Wgiw en de Energiewet door de Eerste Kamer aangenomen. Deze wetten vormen belangrijke bouwstenen voor de energietransitie. Ze stellen gemeenten in staat om hun rol in de energietransitie en hun regierol in de warmtetransitie in te vullen.

[Lees meer](#)

[Lees meer over de Wgiw via het forum](#)

SPUK Versnelling natuurinclusief isoleren kan en moet beter

Na-isolatie van gebouwen mag niet ten koste gaan van beschermde dieren. Om natuurinclusief isoleren te versnellen stelt het rijk geld beschikbaar. Alle gemeenten kunnen aanspraak maken op de tweede tranche van deze SPUK. De VNG ziet mogelijkheden om de regeling beter te laten aansluiten op de lokale uitvoering.

[Lees onze consultatiereactie](#)

Regionale Energie Strategie-regio's krijgen een kwaliteitsbudget

RES-regio's krijgen van het rijk een kwaliteitsbudget voor het versterken van ecologie en biodiversiteit rond projecten voor hernieuwbare energie op land. Het budget kan gebruikt worden om energieprojecten in de regio mogelijk te maken en daarbij de lokale natuur te versterken. Gemeenten kunnen hierin eigen afwegingen maken.

Natuur- en milieufederaties en NP RES zullen de regio's begin 2025 adviseren hoe het budget op een effectieve manier in te zetten.

[Lees meer via NPRES](#)

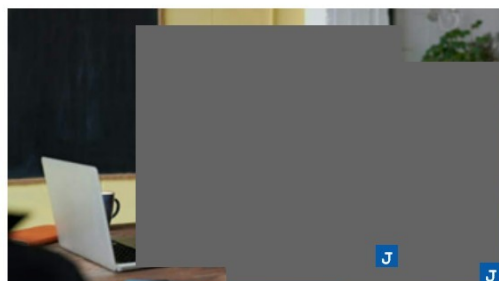
Doe mee met de enquête Personeelsbehoefte gemeenten in de energietransitie

De VNG doet verdiepend onderzoek naar de personeelsbehoefte van gemeenten in de energietransitie. In hoeverre is het kwantitatieve en kwalitatieve personeelstekort een bedreiging voor het behalen van de doelen van gemeenten in de energietransitie? Met de onderzoeksresultaten kunnen we onze uitvoeringsondersteuning doelgericht verder ontwikkelen en onze strategie richting het rijk bepalen. Doet u ook mee aan de enquête in januari (invullen duurt circa 20 minuten)? Aanmelden kan tot 19 december.

[Meld u aan voor de enquête](#)

VNG-gespreksstarter 'Van Ambiëren naar Organiseren' helpt u op weg

De energietransitie vraagt veel van de gemeentelijke organisatie. Volgen organisatorische keuzes inhoudelijke keuzes of juist andersom? Wat is een goede balans tussen koppelen en ontkoppelen en hoe verhoudt uw gemeente zich tot markt en samenleving? En minstens zo belangrijk: hoe gaat u daarover het gesprek aan? Deze gespreksstarter helpt gemeenten hierbij op weg.

[Wij horen graag van u als u met ons in gesprek wil.](#)

[Lees de gespreksstarter](#)

Ambtelijke bijeenkomsten

Ma 13, 27 januari & 10 februari, 14.00-15.00: Inloopsprekuren netcongestie (online)

Het is bijna een dagtaak om rondom het thema Netcongestie zicht te krijgen op de nieuwste prognoses, de laatste maatregelen en de financiële en juridische instrumenten. Laat staan om bij te houden waar en wanneer dit van toepassing is. Via dit tweewekelijkse inloopsprekuren helpen we onze leden door een actueel overzicht te geven.

Di 21 januari, 13.00-14.00: Bijpraatsessie taken en middelen in balans (online)

Vanwege de disbalans tussen de kosten voor de gemeentelijke uitvoering van de energietransitie en de middelen die het rijk ter beschikking stelt, gaat de VNG in gesprek met het rijk in aanloop naar de voorjaarsbesluitvorming. Via verschillende digitale en fysieke bijeenkomsten informeren wij u over de laatste ontwikkelingen en halen we input op voor deze gesprekken met het rijk.

[Aanmelden](#)

Di 21 januari, 14.00-16.00: Bijeenkomst interbestuurlijke afspraken (Utrecht)

Een integraal energiesysteem is belangrijk voor de energietransitie. Maar hoe werken we toe naar interbestuurlijke afspraken hierover? Daarvoor zijn we in 2024 een traject gestart met rijk, decentrale overheden, netbeheerders en andere partners. In deze sessie praten we u bij en horen we graag uw input.

[Meer informatie en aanmelden](#)

We wensen u hele fijne feestdagen toe en treffen u graag weer bij een van onze digitale of fysieke bijeenkomsten in het nieuwe jaar.

[Contact](#)

[Afmelden](#)

[Gegevens wijzigen](#)

vng.nl

Dit bericht is verzonden door de VNG.

[Lees onze proclamer.](#)

Van: " " **Document 62**
Verzonden: maandag 16 juni 2025 06:28
Aan: " " <"@zuidplas.nl>
Cc: " " <"@zuidplas.nl>
Onderwerp: FW: Nieuwsbrief Programma Energie - juni 2025

Hoi " ,

Het is belangrijk om je op de onderstaande nieuwsbrief van de VNG aan te melden.
En ook goed om je aan te melden voor de nieuwsbrief van NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie)

Groet "

Van: VNG <info@vng.nl>
Verzonden: donderdag 12 juni 2025 16:09
Aan: " <"@zuidplas.nl>
Onderwerp: Nieuwsbrief Programma Energie - juni 2025

Maatschappelijke Alliantie: energiebeleid mag niet stagneren

[Lees online](#) | [Gegevens wijzigen](#)

Nieuwsbrief Programma Energie

12 juni 2025

Via deze nieuwsbrief informeert het Programma Energie u over ontwikkelingen rondom de energietransitie vanuit gemeentelijk perspectief en bieden we een overzicht van alle ambtelijke bijeenkomsten die wij organiseren rond dit thema.

Wilt u geen enkel bericht over de energietransitie missen? [Meld u dan hier aan](#)

Zijn er mensen in uw netwerk voor wie deze nieuwsbrief ook relevant is? Stuur deze gerust door.

Inhoud

- [Nieuws](#)
- [Ambtelijke bijeenkomsten](#)
- [Bestuurlijke bijeenkomsten](#)

Maatschappelijke Alliantie: energiebeleid mag niet stagneren

De Maatschappelijke Alliantie, een brede coalitie van maatschappelijke organisaties waaronder de VNG, waarschuwt voor stagnatie van het klimaat- en energiebeleid door de val van het kabinet-Schoof. In een brief aan de Tweede Kamer roept de Alliantie op te zorgen dat belangrijke besluitvorming doorgaat.

[Lees meer](#)

Aanvragen 3e tranche SPUK Lokale Aanpak Isolatie kan deze maand nog

Met de SPUK Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie kunnen gemeenten woningeigenaren met beperkte financiële middelen ondersteunen bij het verbeteren van hun slecht geïsoleerde woningen (energielabel D t/m G). Aanvragen kan eenmalig en is nog mogelijk tot 30 juni 2025 17.00 uur.

[Meer informatie en hulp bij het aanvraagproces](#)

Regionale samenwerking warmte: vraag voor 1 juli subsidie aan

Regio's kunnen tot 1 juli subsidie aanvragen om de gemeentelijke samenwerking in de warmtetransitie te bevorderen. Denk aan het bekostigen van een coördinator, specialistische kennis op technisch, communicatief of juridisch vlak of het faciliteren van de regionale afstemming zelf. Het basisbedrag bedraagt € 100.000 per regio, dit wordt aangevuld met een verdeling per regio op basis van het aantal gemeenten en inwoners.

- Bekijk de regeling [Regeling specifieke uitkering regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie](#)
- Vragen over de subsidieaanvraag kunt u stellen aan uw [regionale accounthouder van het NPLW](#)

[Vraag de subsidie aan](#)

Denk mee over VNG-reactie op ontwerpbesluit ACM prioriteringskader

Uiterlijk 1 januari 2026 moet de ACM een nieuw maatschappelijk prioriteringskader vaststellen. Daartoe publiceert de ACM deze zomer het Ontwerpbesluit. In aanloop naar de publicatie daarvan heeft de VNG, met input van diverse gemeenten, al een aantal aandachtspunten meegegeven. Een van de aandachtspunten betreft de grootverbruikersaansluitingen voor warmtenetten. Wilt u deze zomer meedenken over de zienswijze van de VNG op het

[Lees het tekstvoorstel ontwerpbesluit \(forum\)](#)

Denk met ons mee: VNG onderzoekt kennisdeling binnen de energietransitie

Er is vanuit diverse programma's (zoals NPLW en NPRES) en organisaties (VNG, RVO, Platform 31) veel informatie beschikbaar over de energietransitie voor gemeenten. Maar ontvangt u die? En sluit die aan op wat u in de praktijk nodig heeft? Dat wil de VNG in kaart brengen. Want het uitgangspunt is dat kennis niet op de plank blijft liggen, maar dat die helpt om uw werk te doen.

Met uw input via onze vragenlijst helpt u leer- en ondersteuningsstructuren te ontwikkelen die daadwerkelijk bijdragen aan uitvoeringskracht in de energietransitie. Invullen kan tot 16 juni en duurt ongeveer 10 minuten.

[Ga naar de vragenlijst](#)

Ambtelijke bijeenkomsten

Di 17 juni, 13.00 - 15.00 uur: Klankbordsessie uitvoeringsscan systeembatterijen (online)

De VNG doet een uitvoeringsscan op de gevolgen van de realisatie van grote systeembatterijen voor gemeenten. Denk aan sturen op een geschikte locatie, deze batterijen opnemen in ruimtelijke plannen en de vergunningverlening met aandacht voor milieu, veiligheid en participatie. Als uw gemeente een TenneT-station heeft, dan gaan we hierover graag met u in gesprek tijdens deze online bijeenkomst.

[Aanmelden](#)

Wo 18 juni, 14.00 - 15.30 uur: Webinar Data delen voor de energietransitie (online)

Data zijn nodig om slim aan het energiesysteem van de toekomst te bouwen, en om netcongestie en vertraging in woningbouw, economie en verduurzaming aan te pakken. De roadmap met data van de netbeheerders helpt hierbij. In dit webinar praten we u bij en beantwoorden we vragen vanuit gemeentelijk perspectief.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Wo 25 juni, 13.00 - 14.00 uur: Vragenuur netcongestie (online)

Random netcongestie is het bijna een dagtaak om zicht te krijgen op de nieuwste prognoses, de laatste maatregelen en de financiële en juridische instrumenten. Laat staan bij te houden waar en wanneer dit van toepassing is. We ondersteunen u hierbij met ons driewekelijkse vragenuur.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Do 26 juni, 13.00 - 14.00 uur: Kennissessie Stappenplan zonproject met omgevingsvergunning (online)

Gemeenten die werken aan zonprojecten die een omgevingsvergunning nodig hebben, kunnen binnenkort aan de slag met een nieuw en praktisch stappenplan op de Helpdesk Zonopwek. Deze kennissessie gaat in op dat stappenplan, dat bestaat uit duidelijke (juridische) stappen van idee naar vergunning.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Di 1 en 15 juli, 13.00 - 14.00 uur: Vragenuur soortenbescherming bij na-isolatie (online)

Gemeenten die starten met een lokale isolatieaanpak hebben vragen over na-isolatie en soortenbescherming, in het bijzonder de bescherming van vleermuissoorten. Hoe pakt u dit aan? Wat kan er wel en wat niet? En hoe zit het juridisch? Daarover gaat ons tweewekelijkse digitale vragenuur.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Juli - vooraankondiging: Kennistraject rond inzet geodata bij ruimtelijke inpassing transformatorhuisjes

Het Kadaster start in samenwerking met de VNG een kennistraject dat gemeenten helpt om geschikte en slimme locaties voor transformatorhuisjes te vinden. We doorlopen concreet met een aantal gemeenten en hun netbeheerder dit zoekproces en gaan in 2 sessies (online en op locatie centraal in het land) datagedreven en praktisch aan de slag met data en kaarten. U kunt uw interesse tot 20 juni doorgeven via onderstaande link, het aantal plaatsen is beperkt.

[Vooraanmelding](#)

Do 18 en vr 19 september: 2-daagse masterclass Energiesysteem van de toekomst (Doorn)

Deze 2-daagse masterclass biedt u een kickstart in het werken aan de energietransitie. U leert wat een Regionale Energiestrategie (RES) voor gemeenten betekent en welke uitdagingen en kansen er zijn voor de realisatie van zon en wind. U weet hoe u duurzame opwek verbindt met andere sectoren (gebouwde omgeving en industrie), wat het 'integraal programmeren van het energiesysteem' concreet inhoudt en welke lokale energie-oplossingen er zijn. Aan het eind van deze masterclass heeft u bovendien een netwerk opgebouwd met collega's buiten de deur

die aan dezelfde opgaven werken.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Di 23 september, 12.15 - 17.30 uur: Seminar Slimme keuzes in de energietransitie (Utrecht)

Het integraal benaderen van verschillende (energietransitie)opgaven wordt binnen gemeenten steeds belangrijker. Tijdens deze bijeenkomst willen we gemeenten inspireren en kunt u met andere gemeenten in gesprek over hoe u slimme keuzes maakt en integraal kijkt. Er zijn deelsessies rondom specifieke thema's.

[Meer informatie en aanmelden](#)

Bestuurlijke bijeenkomsten

Wo 3 en do 4 september: 24-uurs Masterclass energietransitie voor wethouders (Doorn)

U bent als wethouder een belangrijke spil in de energietransitie. Bij besluitvorming, gesprekken en creatieve oplossingen die uitvoering mogelijk maken, staan wethouders vooraan. U maakt steeds meer de stap van beleid naar uitvoering, maar de verkiezingen staan ook voor de deur. Dit vraagt om reflectie én een blik naar voren: waar heeft u successen geboekt, wat verloopt moeizaam? Wat is er na de verkiezingen nodig en mogelijk, als de kaarten opnieuw worden geschud?

[Meer informatie en aanmelden](#)

Vr 26 september, 13.30 - 17.30 uur: Verdiepingssessie energietransitie - aan de slag met gedrag (Utrecht)

Tijdens deze sessie gaan we samen aan de slag met de vraag: hoe kunt u als wethouder het verschil maken bij het stimuleren van duurzaam gedrag? Dit doen we onder de bezielende leiding van () en (). We verkennen met elkaar hoe gemeenten de stuwende rol achter de gedragsverandering kunnen pakken en hoe ú als wethouder daarbij het verschil kunt maken.

[Meer informatie en aanmelden](#)

[Contact](#)

[Afmelden](#)

[Gegevens wijzigen](#)

vng.nl

Dit bericht is verzonden door de VNG.

[Lees onze proclamer.](#)